

De decentralisaties op LinkedIn: een netwerkstaat?

Kevin Willemsen

Studentnummer: 3685519

Masterscriptie New Media & Digital Culture

Eerste lezer: Nicolle Lamerichs

Tweede lezer: Joost Raessens

Universiteit Utrecht

27-07-2014

Samenvatting

De decentralisaties in het sociale domein vanaf 2015 zijn voor veel gemeenten en zorginstellingen reden genoeg om hulp te zoeken buiten hun eigen organisatie. Deze intergemeentelijke samenwerking zetten ze niet alleen op via de traditionele wegen. Open LinkedIngroepen bieden een belangrijke manier voor gemeenteambtenaren en zorgverleners om een lichte vorm van intergemeentelijke samenwerking op gang te brengen door op een vrijblijvende en professionele manier met elkaar in contact te komen. In dit onderzoek heb ik met een sociale netwerkanalyse en een interpretatieve inhoudsanalyse bestudeerd hoe de openheid van openbare groepen en de gesloten professionaliteit van LinkedIn het platform een specifiek karakter geven dat deze vorm van kennisuitwisseling mogelijk maakt. Ik concludeer dat de structuur van het netwerk van open LinkedIn discussies over de decentralisaties een inkijk biedt in hoe Manuel Castells' 'netwerkstaat' er in de praktijk uit zou zien. Het blijkt dat de netwerkstaat, zoals deze een uitdrukking vindt in LinkedIn, lastig te duiden is door de aanwezigheid van onverwachte actoren in het netwerk en de vrijblijvendheid van hun communicatie met elkaar.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
Manuel Castells' netwerkstaat.....	3
LinkedIn in de netwerkstaat.....	6
Intergemeentelijke samenwerking op LinkedIn.....	8
Sociale netwerkanalyse.....	10
Sociale netwerkanalyse in dit onderzoek.....	11
Interpretatieve inhoudsanalyse.....	16
Sectoren in het netwerk.....	19
Samenhang en verschillen tussen actoren.....	23
Bespreken van de decentralisaties op LinkedIn.....	26
Conclusie.....	33
Bibliografie.....	34
Bijlagen.....	38

Inleiding

Binnenkort zullen in Nederland belangrijke zorgtaken worden gedecentraliseerd. Vanaf 2015 zullen gemeenten de langdurige zorg, jeugdzorg en re-integratie van gehandicapten uitvoeren, in plaats van de Rijksoverheid en de provincies. Samen worden deze decentralisaties de 'decentralisaties in het sociale domein' genoemd. Het ideaal dat de Rijksoverheid kan fungeren als een verzorgingsstaat wordt langzaam maar zeker opgegeven en men kijkt naar meer decentrale manieren om de gezondheidszorg uit te voeren. De decentralisaties luiden grote veranderingen in voor gemeenten, zorgverleners, hulpbehoevenden en iedereen die veel met hen te maken heeft. Het gaat er namelijk niet alleen om dat taken worden overgedragen van de ene naar de andere overheid. De zorg moet goedkoper en daarom efficiënter, zonder dat de kwaliteit van de zorg sterk achteruit gaat. Men spreekt daarom niet alleen van decentralisaties, maar ook van een 'transitie'. De manier waarop hulpbehoevenden worden geholpen zal flink moeten veranderen.

Gemeenten en zorgverleners hoeven deze transitie niet helemaal zelf te bewerkstelligen. Koepelorganisaties als de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) helpen gemeenten bijvoorbeeld bij de voorbereiding op hun nieuwe rol.

Maar ook op een informele manier leggen ambtenaren en zorgprofessionals contact met elkaar om de decentralisaties te bespreken. Zoals de VNG aangeeft op haar website is het op professionals gerichte online platform LinkedIn belangrijk voor discussies over dit onderwerp (VNG 2014). In open LinkedIngroepen kan in theorie iedereen met elkaar communiceren over de komende decentralisaties en zo hulp zoeken en misschien zelfs samenwerken. Samenwerking tussen gemeenten bestaat al sinds jaar en dag, maar heeft op LinkedIn de potentie om veel breder getrokken te worden naar iedereen die iets met de decentralisaties te maken heeft.

Het gebruik van LinkedIn als discussieplatform is een interessante ontwikkeling in het licht van wat Manuel Castells (2010a) de 'netwerkstaat' noemt. Volgens Castells hervormen natiestaten overal ter wereld zich tot netwerkstaten, waarin de nationale overheid invloed deelt met supranationale, regionale en lokale bestuurslichamen. De nationale overheid zet algemene strategieën en doelen uit en laat het bestuur van het dagelijks leven van mensen zoveel mogelijk over aan lokale en regionale overheden, die voor meer legitimiteit zouden moeten zorgen (Castells 2010a, 334–335). Parallel aan deze officiële taakverdeling onder overheden komen op LinkedIn ook nog professionals samen om te discussiëren over de decentralisaties. LinkedIn biedt deze professionals de relatieve toegankelijkheid van open discussiegroepen en het professionele karakter om inhoudelijke discussies mogelijk te maken. Als de decentralisaties inderdaad een onderdeel zijn van een opkomende netwerkstaat, zouden daar sporen van te vinden moeten zijn op LinkedIn. Dit onderzoek is er daarom op gefocust om LinkedIn discussies over de decentralisaties te analyseren, met de volgende vraag als leidraad:

Op welke manier krijgt de netwerkstaat vorm in het netwerk van open LinkedIn discussies over de decentralisaties?

Om dit netwerk bloot te leggen heb ik een sociale netwerkanalyse uitgevoerd op LinkedIn data en een aantal discussies vervolgens geanalyseerd door middel van een interpretatieve inhoudsanalyse. Samen dienen deze methoden om drie deelvragen te beantwoorden:

1. Hoe zijn verschillende sectoren gerepresenteerd in het netwerk?
2. Wat verbindt de actoren aan elkaar?
3. Hoe bespreken de actoren de decentralisaties?

Vraag 1 gaat over de achtergrond of bedrijfstak van de mensen in het netwerk, zoals gemeente, Rijksoverheid, zorg of advies. Uit de sociale netwerkanalyse wordt duidelijk welke van deze sectoren sterk aanwezig zijn in het netwerk en dus mogelijk invloed uitoefenen in de netwerkstaat zoals deze op LinkedIn voorkomt. Vraag 2 gaat in op de manier waarop mensen met elkaar communiceren en de reden waarom juist

zij aanwezig zijn in het netwerk. Om deze vraag te beantwoorden heb ik in het eerste deel van de inhoudsanalyse de bijdragen van actoren aan de discussies gecodeerd om overeenkomsten en verschillen in hun communicatie aan het licht te brengen. De derde vraag moet uitwijzen hoe mensen de decentralisaties bespreken en of zij aantoonbaar invloed uitoefenen op de onderwerpen waar ze het over hebben. Het antwoord hierop zal vanuit het tweede deel van de inhoudsanalyse worden beantwoord, waarin ik een diepere analyse heb uitgevoerd op de inhoud van de discussies. In de conclusie zal ik reflecteren op de bevindingen en wat deze betekenen voor theorieën over de netwerkstaat en voor de manier waarop intergemeentelijke samenwerking wordt afgebakend.

Deze theorieën over de netwerkstaat en intergemeentelijke samenwerking worden in de volgende hoofdstukken toegelicht, evenals de kenmerken van LinkedIn die het platform bijzonder maken. Daarna zal ik de toegepaste methoden uitlichten, waarna ik de uitkomsten van de analyses zal bespreken.

Manuel Castells' netwerkstaat

De Spaanse socioloog Manuel Castells (2010b) staat bekend om zijn theorie dat de samenleving van het informatietijdperk een netwerksamenleving (network society) is. Castells zelf geeft de volgende definitie aan de netwerksamenleving:

A network society is a society whose social structure is made around networks activated by microelectronics-based, digitally processed information and communication technologies. I understand social structures to be the organizational arrangements of humans in relationships of production, consumption, reproduction, experience, and power expressed in meaningful communication coded by culture (Castells 2009, 24).

Castells legt dus een grote nadruk op het effect dat elektronische communicatietechnologieën hebben gehad op de sociale structuur van de samenleving. Door nieuwe technologieën als mobiele telefonie en het wereldwijde internet, zijn grote afstanden overbrugbaar geworden. Met die reden is nabijheid niet langer essentieel om zonder grote vertraging met elkaar te kunnen communiceren. De netwerksamenleving die Castells beschrijft is dan ook mondiaal in formaat (Castells 2010b, xviii). ICT's (informatie- en communicatietechnologieën) voeden de wereldwijde netwerken die Castells ziet ontstaan en die netwerken zijn op hun beurt fundamenteel voor de structuur van het sociale leven van mensen. Het netwerk als organisatorische vorm past namelijk het beste bij het informatietijdperk door de flexibiliteit die ermee gepaard gaat. Daardoor heeft een netwerk een voorsprong ten

opzichte van meer hiërarchische organisaties, die minder snel en flexibel op veranderende omstandigheden kunnen reageren (Castells 2009, 21).

Volgens Castells is de netwerkstructuur daarom onlosmakelijk verbonden met de hedendaagse sociale structuur, oftewel de manieren waarop mensen hun relaties met elkaar regelen en bijhouden. Uit het citaat hierboven blijkt dat deze sociale structuur wordt uitgedrukt middels 'betekenisvolle', door een bepaalde cultuur vormgegeven communicatie. Wat geldt als betekenisvolle communicatie en wat niet, laat Castells in het midden en zal van geval tot geval verschillen. Ook over de invloed van cultuur op de communicatie wijdt hij theoretisch niet uit. Mediawetenschapper Jan van Dijk (1999) stelt daarom dat de abstracte theoretisering van Castells' theorie niet zijn sterkste punt is. Wel is de mondiale netwerksamenleving in de jaren sinds Castells' eerste theoretisering in 1996 alleen maar zichtbaarder geworden, bijvoorbeeld in de vorm van social media en protestacties als Occupy. Castells laat door middel van een groot aantal empirische analyses zien hoe de netwerk morfologie steeds bepalender wordt voor de manier waarop mensen hun leven structureren, ook al is die morfologie niet allesbepalend (Van Dijk 1999).

Voor de moderne natiestaat is de netwerksamenleving een ernstige bedreiging. De legitimiteit van de natiestaat wordt aangetast naarmate steeds meer processen en transacties ook buiten de grenzen van de staat gaan plaatsvinden (Castells 2010a, 303). De staat heeft daar op zichzelf geen invloed op en dus gaan landen met elkaar samenwerken in supranationale verbanden als de Europese Unie. Dat betekent dat de staat macht moet afstaan aan dergelijke supranationale bestuurslichamen. De moderne natiestaat haalt zijn legitimiteit uit "a set of institutional forms of governance, maintaining an administrative monopoly over a territory with demarcated boundaries" (Giddens 1981, 121, geciteerd in Castells 2010b, 303), maar die grenzen zijn steeds moeilijker af te bakenen. Volgens Castells transformeert de natiestaat zich daarom in een **netwerkstaat**:

The emerging network state is characterized by shared sovereignty and responsibility between different states and levels of government; flexibility of governance procedures; and greater diversity of times and spaces in the relationship between governments and citizens compared to the preceding nation-state (Castells 2009, 40; nadruk in het origineel).

Een netwerkstaat is dus een staat waarin soevereiniteit en verantwoordelijkheid niet worden opgeëist door de nationale overheid, maar onder verschillende lagen van de overheid zijn verspreid. Ook is er voor burgers meer ruimte om zich te laten horen.

De inzichten van Castells in wat de netwerksamenleving betekent voor de staat heeft een zichtbare impact gehad op het denken over het bestuur van een land. Davied van Berlo, een ambtenaar bij de Rijksoverheid, heeft bijvoorbeeld het concept 'Ambtenaar 2.0' bedacht. Hij ziet dat ambtenaren zich steeds minder beperken tot de grenzen van hun eigen organisatie en dat de overheid steeds meer zelf een netwerk is (Van Berlo 2012, 13–14). Ook is er veel aandacht voor de netwerken die burgers zelf opzetten om invloed uit te oefenen op overheden en hoe deze zich verhouden tot het openbaar bestuur (o.a. Frissen e.a. 2008; Graaf en Meijer 2013). Zo is, ook in de Nederlandse context, het idee ontstaan dat de natiestaat zich zal moeten aanpassen aan de nieuwe situatie van de netwerksamenleving. De transformatie naar een meer genetwerkte bestuursvorm is daar het resultaat van.

Castells stelt dat de transitie naar een netwerkstaat zich uitdrukt in twee tegenovergestelde richtingen: het uitbesteden van macht aan supranationale lichamen en decentralisatie binnen het land zelf (Castells 2002). In dit onderzoek staat de decentralisatie-trend centraal. Castells ziet decentralisatie als een actie van de natiestaat om meer legitimiteit te creëren, omdat veel lokale identiteiten geen uitdrukking vinden in de natiestaat. Deze identiteiten zijn in moderne staten niet gerepresenteerd omdat de nadruk ligt op het bouwen van één grote natiestaat (Castells 2010a, 333). Zoals eerder aangegeven kan de natiestaat het zich echter niet meer veroorloven complete controle uit te oefenen op alles dat zich binnen zijn grenzen afspeelt en verliest het daarom zijn legitimiteit.

Decentralisatie is een middel voor de staat om meer betrokken te zijn met verschillende lokale identiteiten, maar toch zelf zoveel mogelijk invloed te behouden. Lokale en regionale overheden hebben meer legitimiteit om zich bezig te houden met het dagelijkse leven van hun inwoners en de nationale overheid kan zich blijven bemoeien met beleidskaders en overkoepelende strategieën (Castells 2010a, 334–335). Nu is het de vraag of dit in dezelfde mate geldt voor Nederland als voor de grote, diverse staten als Frankrijk of Spanje die Castells noemt. Er zijn namelijk aanwijzingen dat de betrokkenheid van Nederlanders bij de lokale politiek erg klein is (Boogers en Tops 2005).

Desondanks lijkt er ook in Nederland vertrouwen te zijn in de theorie van Castells, zonder dat verschillen in grootte en diversiteit worden geproblematiseerd (vgl. Boutellier 2011). De doelen van de Rijksoverheid met de decentralisaties in Nederland komen sterk overeen met de doelen van Castells' netwerkstaat, namelijk om meer betrokkenheid met de overheid te stimuleren bij burgers:

Gemeenten zitten het dichtst bij de inwoners en kunnen [de] zorg effectiever, met minder bureaucratie en goedkoper leveren (Rijksoverheid 2014).

Ook de Nederlandse Rijksoverheid decentraliseert dus verantwoordelijkheden met het idee dat gemeenten daarvoor de geschiktere bestuursvorm zijn. Ongeacht of dat klopt, betekent het dat de natiestaat (gedeeltelijk) gedeconstrueerd wordt. De nationale overheid pretendeert immers niet meer om soeverein te regeren over één territoriaal afgebakende natie (bevolking), maar gedraagt zich als een spil in een netwerkstaat waar ook supranationale, regionale en lokale instanties steeds meer autoriteit krijgen.

Uit dit hoofdstuk is gebleken dat de netwerksamenleving er ook in het geval van de Nederlandse staat voor zorgt dat deze aan het hervormen is naar een netwerkstaat. De decentralisaties in het sociale domein zijn een uitwerking daarvan. Nu zal ik bespreken waarom LinkedIn potentieel interessant is in het licht van deze hervorming.

LinkedIn in de netwerkstaat

In de netwerkstaat kan LinkedIn een onverwachte en belangrijke positie innemen. Het online platform is gericht op communicatie tussen professionals:

De missie van LinkedIn is om professionals overal ter wereld met elkaar in contact te brengen, zodat ze productiever en succesvoller kunnen worden (LinkedIn 2014).

LinkedIn hanteert wat communicatiewetenschapper Zizi Papacharissi (2009, 204) een “gated-access approach” noemt. Gebruikers kunnen in principe namelijk alleen een ‘connectie’ met elkaar aangaan als ze elkaar al kennen, of als een tussenpersoon ze aan elkaar voorstelt. Ook kunnen gebruikers van elkaar niet zien met wie ze connecties hebben, tenzij ze met elkaar al een connectie hebben. Dit systeem van connecties, dat lijkt op het ‘vrienden’-systeem van Facebook, geeft het platform een gesloten karakter dat gebaseerd is op het opwekken van vertrouwen tussen gebruikers (Papacharissi 2009, 204). Ten opzichte van Facebook heeft LinkedIn het voordeel dat een LinkedInnetwerk beperkt blijft tot professionals, terwijl Facebooknetwerken uit veel subgroepen kunnen bestaan (Archambault en Grudin 2012, 2748). De relatieve veelzijdigheid van Facebook kan het daardoor juist lastiger maken om updates te plaatsen, aangezien deze vreemd kunnen overkomen voor bepaalde mensen in iemands netwerk (Archambault en Grudin 2012, 2748).

Tegelijkertijd is het maken van een LinkedInconnectie veel laagdrempeliger dan bijvoorbeeld het sturen van een e-mail en vergroot LinkedIn via dit systeem de kans dat professionals die elkaar niet erg goed kennen, toch een connectie aangaan op LinkedIn (Skeels en Grudin 2009, 98). Zo kunnen gebruikers van LinkedIn een groot netwerk opbouwen dat ze bijvoorbeeld kunnen gebruiken voor het vinden of

aanbieden van een baan (Thew 2008, 89). De kracht en populariteit van LinkedIn zit dus in de combinatie tussen geslotenheid en eenzijdigheid aan de ene kant, en toegankelijkheid en de netwerkmogelijkheden aan de andere kant.

Sinds het einde van 2010 biedt LinkedIn de mogelijkheid tot het creëren van open groepen. Een LinkedIngroep is een discussie- en kennisdelingsforum dat is opgericht rondom een bepaald onderwerp of bedrijf en staat discussies toe tussen meerdere personen. Tot de introductie van open groepen waren alle groepen op LinkedIn gesloten, wat betekent dat alleen geaccepteerde leden discussies kunnen zien en daarop kunnen reageren. Nu ook open groepen geïntegreerd zijn in het LinkedIngebruik is er een flink aantal open groepen ontstaan of zijn gesloten groepen openbaar gemaakt¹. In deze groepen kan iedereen met een LinkedIn-account discussies starten en reageren op anderen.

Juist deze open groepen zijn interessant voor dit onderzoek, want ze staan veel verschillende mensen toe om deel te nemen aan discussies. Aangezien het ook voor open groepen noodzakelijk is om een LinkedIn-account te hebben om deel te nemen aan discussies, is het te verwachten dat ook discussies in open groepen een professioneel karakter hebben. De eerder genoemde voordelen van LinkedIn blijven dus gelden voor deelnemers aan open groepen, met de toegevoegde waarde dat discussies meer verschillende deelnemers kunnen trekken. Veel mensen die in hun professionele leven iets met de decentralisaties te maken hebben, doen mee aan discussies in openbare groepen op LinkedIn². De infrastructuur van deze groepen is daarom ideaal voor communicatie in een (opkomende) netwerkstaat. Ook afgevaardigden van de nationale overheid kunnen in principe namelijk makkelijk deelnemen aan deze discussies.

Sterker nog, in een netwerkstaat is het voor de nationale overheid heel waardevol om via platformen als LinkedIn in direct contact te staan met ambtenaren van gemeenten en lokale zorgverleners. Zo kan de centrale overheid namelijk nog steeds invloed uitoefenen op de uitvoering van gedecentraliseerde taken. Dat is hoe de Rijksoverheid zich zou gedragen in een netwerkstaat: als een spil in het netwerk van overheidsinstanties. In dat netwerk hoeven zich echter niet alleen overheden te bevinden. Ook andere verenigingen, instituten en bedrijven die zakendoen met gemeenten hebben er baat bij van zich te laten horen. Gemeenten zelf kunnen van de

¹ Bij het zoeken naar relevante LinkedIngroepen voor dit onderzoek was iets minder dan de helft van de groepen openbaar.

² Zie voor een voorbeeld de groep 'Decentralisatie AWBZ', welke meer dan 750 leden heeft en waarin af en toe bijna dan 10 discussies per week worden gehouden: <https://www.linkedin.com/groups?gid=3885094>. Bovendien zijn veel groepen niet specifiek opgericht voor de decentralisaties, maar lenen ze zich wel voor discussies over dit onderwerp.

aanwezigheid van al die partijen gebruikmaken om waardevolle kennis op te doen en ook om informatie met elkaar te delen.

Mensen doen dus actief mee aan discussies in open groepen op LinkedIn en doen dat waarschijnlijk vanwege het specifieke karakter van LinkedIn. Het platform is gesloten en professioneel, maar geeft deelnemers toch gemakkelijke toegang tot anderen die professioneel gezien interessant voor hen zijn. Dat heeft consequenties voor de manier waarop intergemeentelijke samenwerking moet worden begrepen, waar het volgende hoofdstuk op in zal gaan.

Intergemeentelijke samenwerking op LinkedIn

Gezien de discussies die er plaatsvinden kunnen LinkedIngroepen een zeer lichte vorm van intergemeentelijke samenwerking mogelijk maken. Samenwerking tussen gemeenten vindt al plaats sinds het ontstaan van de moderne gemeenten, maar is de laatste jaren geïntensiveerd (Zwaan 2005; Slot e.a. 2014, 11). Voor gemeenten is intergemeentelijke samenwerking nodig wanneer ze grensoverschrijdende taken moeten uitvoeren en kan het een manier zijn om herindeling te voorkomen (Zwaan 2005, 90). Daar komt bovenop dat de decentralisaties bezuinigingen met zich meebrengen die het lastig maken voor veel individuele gemeenten om aan hun taken te voldoen (Van Dijken en Schilder 2014, 7). Er is daarom veel aandacht voor samenwerking tussen gemeenten om de decentralisaties het hoofd te bieden.

In de wetenschappelijke literatuur over intergemeentelijke samenwerking wordt het behandeld als samenwerking waarbij specifieke taken worden uitgevoerd en veel minder als simpele communicatie tussen gemeenten (vgl. Castenmiller 2009; Zwaan 2005; Korsten, Schaepkens, en Sonnenschein 2004; Van den Dool en Schaap 2014). Van de mogelijke samenwerkingsvormen wordt het 'netwerkconcept' gezien als de minst verre gaande vorm van samenwerking (Korsten, Schaepkens, en Sonnenschein 2004, 55–56; Van den Dool en Schaap 2014, 69):

Het netwerkconcept is een lichte vorm van samenwerking. Ambtenaren blijven in de eigen organisatie, maar werken wel structureel samen om schaalvoordelen te realiseren (Korsten, Schaepkens, en Sonnenschein 2004, 55).

Bestuurskundigen Leon van den Dool en Linze Schaap (2014) suggereren dat juist lichte vormen van samenwerking goed zijn om flexibel in te spelen op een netwerksamenleving. Zij hebben geïnventariseerd welke vormen van lichte samenwerking gemeenten hanteren en noemen een paar voorbeelden:

Gemeenten noemen niet alleen de meer formele vormen, zoals de 'regeling zonder meer', 'matrixorganisatie' of 'netwerk', maar ook 'convenanten' worden genoemd, of 'GR', 'gastheerschap', 'DVO' (Van den Dool en Schaap 2014, 70).

De onderzoekers geven aan dat er veel diverse vormen zijn van intergemeentelijke samenwerking, maar de voorbeelden die ze noemen zijn toch allemaal gebaseerd op formele contracten, convenanten en afspraken. Ook uit de definitie van het netwerkconcept hierboven blijkt dat de onderzoekers uitgaan van een 'structurele' samenwerking. Voor de meest lichte vormen van samenwerking hoeft het echter niet zo te zijn dat er al voor de informatie-uitwisseling duidelijke afspraken zijn gemaakt tussen gemeenten. In open LinkedIngroepen is het bijvoorbeeld goed mogelijk om contact te leggen met mensen van andere gemeenten of bedrijven die men daarvoor nog helemaal niet kende. De openbare, maar toch professionele, aard van de groepen staat toe dat mensen uit verschillende sectoren met elkaar kunnen overleggen en discussiëren. LinkedIn kan voor gemeenteambtenaren en andere professionals een laagdrempelige manier zijn om contact te leggen met relevante personen, die via formele intergemeentelijke contacten niet naar boven waren gekomen.

Communicatie op LinkedIn over belangrijke politieke onderwerpen als de decentralisaties kan daarom worden gezien als een zeer lichte vorm van intergemeentelijke samenwerking, in de vorm van kennisuitwisseling tussen gemeenten. Deze blik op LinkedInnetwerken past bij de flexibele aard van een netwerkstaat en is een aanvulling op de traditionele bestuurskundige opvatting van intergemeentelijke samenwerking. Puur bestuurskundige opvattingen over samenwerking gaan namelijk voorbij aan de realiteit dat gemeenten veel meer middelen hebben om met elkaar in contact te komen dan officiële contracten en convenanten doen geloven.

Kortom, in de bestuurskunde wordt intergemeentelijke samenwerking vaak opgevat als een structurele vorm van samenwerking. In dit onderzoek zie ik samenwerking tussen gemeenten (en ook andere instanties die invloed krijgen in het beleid) daarentegen als iets dat ook vrijblijvend binnen een variabel netwerk kan ontstaan. Dat is een belangrijk verschil, aangezien veel gemeenten en zorginstellingen een noodzaak zien tot samenwerking vanwege de decentralisaties en zij die samenwerking onder andere zoeken op LinkedIn. Met een sociale netwerkanalyse (SNA) kan een dergelijk variabel LinkedInnetwerk bloot worden gelegd. Deze methode zal ik nu bespreken.

Sociale netwerkanalyse

Sociale netwerkanalyse is een methode die inmiddels een vrij lange geschiedenis kent en waarvoor een specifieke vocabulaire is ontwikkeld. Een goed overzicht hiervan is te vinden in het werk van socioloog John Scott (1988). Sociale netwerkanalyse is een geschikte methode om relationele data tussen mensen te onderzoeken, oftewel de verbindingen die tussen hen bestaan welke niet gereduceerd kunnen worden tot de eigenschappen van die individuele personen (Scott 1988, 3). De verbindingen tussen personen zijn juist eigenschappen van het netwerk en bepalen hoe het netwerk is opgebouwd. Deze structuur van het netwerk is het primaire onderzoeksobject.

Een sociale netwerkanalyse is geen methode om onderzoeksmateriaal te verzamelen. Het verzamelen van data is een stap die voorafgaat aan SNA en wordt meestal gedaan met kwalitatieve methoden als interviews en enquêtes (Scott 1988, 3). De relationele data in dit onderzoek zijn daarentegen tot stand gekomen door data mining, een kwantitatieve manier om aan gegevens te komen. Data mining is het opvragen van informatie over het gebruik van social media en is mogelijk omdat bedrijven als LinkedIn een enorme hoeveelheid informatie opslaan over het gebruik van hun platform en een deel daarvan vrijgeven om gedownload te worden. Dit is een belangrijk verschil met een kwalitatieve methode om data te verzamelen, waarbij de mensen uit het netwerk zelf meebepalen wat als connectie wordt getypeerd en wat niet.

Er schuilen daarom validiteitsproblemen bij het toepassen van traditionele SNA-berekeningen op online digitale data. James Howison, Andrea Wiggins en Kevin Crowston zijn onderzoekers van informatiesystemen en leggen uit wat de data karakteriseert die moderne informatiesystemen produceren:

1) it is found data (rather than produced for research), 2) it is event-based data (rather than summary data), and 3) as events occur over a period of time, it is longitudinal data (Howison, Wiggins, en Crowston 2011, 769).

Dit soort digitale data bestaat dus uit sporen van communicatie die de onderzoeker zelf vindt en interpreteert. Dat betekent dat de onderzoeker bepaalt wat geldt als een connectie en wat niet, terwijl respondenten van enquêtes dat bijvoorbeeld zelf doen in hun uitleg. Ook geven die respondenten een samenvatting van hun relaties met anderen, terwijl op platformen als LinkedIn data elke keer ontstaan als er een interactie (een 'event') plaatsvindt. De LinkedIn data zijn daarom longitudinaal, oftewel geaggregeerd over een bepaalde tijdsperiode door de onderzoeker zelf. Volgens Howison, Wiggins en Crowston leiden deze verschillen in type data tot tien mogelijke validiteitsproblemen in verschillende stadia van het onderzoek. Niet al

deze bedreigingen zijn even relevant voor dit onderzoek, voornamelijk omdat ik na de netwerkanalyse ook een inhoudsanalyse heb uitgevoerd om de discussies dieper te interpreteren en ik daar uiteindelijk de meeste conclusies uit trek. Waar de bedreigingen wel relevant zijn voor het onderzoek zal ik ze toelichten en bespreken.

Sociale netwerkanalyse is dus een goede methode om te onderzoeken hoe mensen in een groep of netwerk zich tot elkaar verhouden. Zo kan ik laten zien welke personen op LinkedIn veel met elkaar communiceren over de decentralisaties. In het volgende hoofdstuk zal ik preciezer uitleggen welke stappen ik daarvoor heb ondernomen.

Sociale netwerkanalyse in dit onderzoek

De eerste stap van dit onderzoek was om LinkedIngroepen te vinden waarin mogelijk over de decentralisaties gesproken wordt. LinkedIn staat het namelijk niet toe om discussies direct te zoeken op basis van zoektermen³. Dat heeft te maken met de API ('application programming interface') van LinkedIn, welke die functionaliteit niet biedt⁴. Ik heb daarom eerst via de standaard LinkedIn-zoekfunctie op basis van bepaalde zoektermen gezocht naar open LinkedIngroepen die iets met gemeenten, beleid, bestuur of het sociale domein te maken hebben. De zoektermen die ik heb gebruikt zijn te vinden in Bijlage A. De termen zijn bedoeld om een zo breed mogelijke zoekopdracht op te stellen, zonder al teveel ruis in de data te krijgen. Dat is nodig, aangezien ik niet van tevoren kon weten in welke groepen mensen het over de decentralisaties hebben. Ongeacht het aantal zoekwoorden dat ik gebruikt heb is het echter onvermijdelijk dat er LinkedIngroepen zijn die ik niet heb gevonden, waarin wel wordt gesproken over de decentralisaties. De dataset is dus niet een volledige representatie van discussies over de decentralisaties in open LinkedIngroepen, hoewel ik hoop de grote meerderheid gevonden te hebben. Door een script in de programmeertaal Python de zoekresultaten op LinkedIn af te laten gaan, heb ik in totaal 1685 open groepen gevonden die aan de zoekcriteria voldeden.

Van elk van die groepen heb ik vervolgens alle berichten en reacties van het afgelopen jaar gedownload (op 5 juni 2014). In tegenstelling tot de eerste stap is dit wel goed mogelijk met de LinkedIn Groups API en daarvoor heb ik wederom een Python-script gebruikt. De dataset die dat opleverde was bewust veel te groot (20.669

³ In deze scriptie is een 'discussie' de eenheid van een geplaatst bericht en de reacties daarop. Ook als er geen reacties komen op een bericht zal ik dat bericht voor de continuïteit een discussie noemen, hoewel dat in de dagelijkse taal niet gangbaar is.

⁴ Een application programming interface bepaalt hoe de database van LinkedIn benaderd kan worden door computerprogramma's. Alleen de commando's die in de API opgenomen zijn kunnen worden uitgevoerd. De mogelijkheden van de 'Groups API' van LinkedIn, welke ik gebruik, zijn te lezen op <http://developer.linkedin.com/documents/groups-api>.

discussies), zoals ik eerder heb uitgelegd. Om alleen (mogelijk) relevante discussies over te houden, heb ik daarom met Python nog eens een zoekopdracht uitgevoerd op de dataset, om alleen discussies te behouden waarin die zoekwoorden werden gebruikt. Welke zoekwoorden dit zijn staat in Bijlage A. Python ondersteunt het gebruik van 'regular expressions', een geavanceerde zoekmethode om heel precies stukken tekst te identificeren⁵. Door regular expressions te gebruiken ben ik zo tot een dataset gekomen van 1.939 discussies waarin alleen die discussies zijn opgenomen waarbij woorden voorkomen die te maken hebben met de decentralisaties⁶.

Vervolgens wilde ik de discussies handmatig langslopen om nog overgebleven irrelevante discussies te verwijderen. 1.939 discussies zijn er echter te veel om in afzienbare tijd te scannen, dus heb ik de dataset nog verder verkleind naar alle discussies waar minstens één reactie op is gekomen. Dat zijn er 476 en na het checken op relevantie bleven nog 239 discussies over. Relevante discussies voor dit onderzoek zijn discussies die inhoudelijk gaan over onderwerpen die te maken hebben met de decentralisaties, zoals de specifieke uitvoering, ondersteunende ICT-systemen, debatten over het beleid, informatiedeling, bekritisering, et cetera. Ook het promoten van specifieke evenementen voor de decentralisaties zie ik als het delen van informatie. Niet-inhoudelijke discussies zijn bijvoorbeeld vacatures of promoties voor algemene evenementen die niet direct iets met de decentralisaties te maken hebben. Om een zo compleet mogelijke dataset over te houden heb ik het overgrote deel van de discussies die met de decentralisaties te maken hebben echter behouden. Daardoor kan later ook gezegd worden of de discussies over het algemeen inhoudelijk ingaan op de decentralisaties of niet.

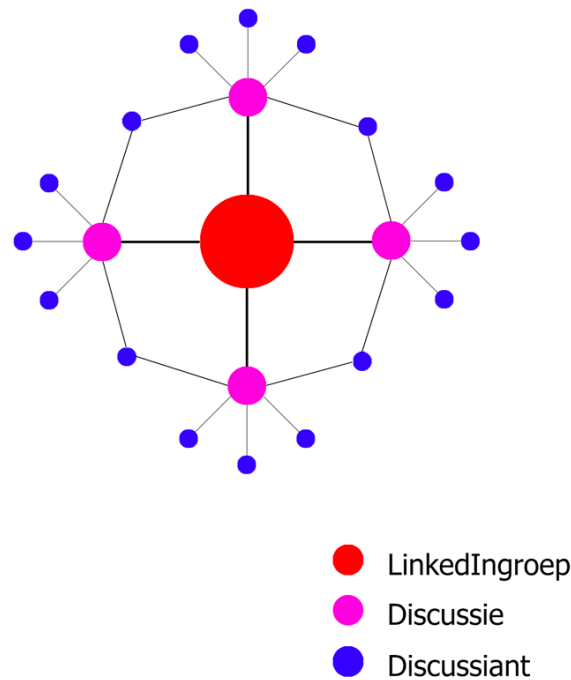
Van de overgebleven 239 discussies heb ik een netwerk gemaakt. Ik heb twee soorten verbindingen gelegd:

- Tussen een groep en de discussies die in die groep zijn geplaatst
- Tussen een discussie en de deelnemers aan die discussie.

Figuur 1 geeft weer hoe een versimpelde versie van het netwerk er uit zou zien.

⁵ Voor informatie over regular expressions, zie <http://www.regular-expressions.info/>.

⁶ De woorden konden staan in elk van de velden die ik van LinkedIn heb binnengehaald: titel, groepsnaam, professionele functies van de discussianten of de tekst van de post en de reacties daarop.

Figuur 1. Een versimpelde weergave van het netwerk.

In dit voorbeeld is er dus een LinkedIngroep waarin het afgelopen jaar vier discussies hebben gespeeld, met elk vijf discussianten. Bij elke discussie zijn er drie discussianten die aan geen van de andere discussies hebben deelgenomen. In totaal zijn er vier discussianten die aan twee van de discussies hebben deelgenomen. Het kan ook zo zijn dat discussianten aan discussies binnen andere groepen meedoen, wat ze potentieel interessanter maakt om te analyseren. Op deze manier wordt inzichtelijk aan welke discussies veel mensen hebben deelgenomen en welke mensen aan veel verschillende discussies hebben deelgenomen.

Discussianten hebben onderling met elkaar geen verbindingen. Dat is om twee validiteitsproblemen te voorkomen, namelijk misvattingen over hoe mensen LinkedIn gebruiken (Howison, Wiggins, en Crowston 2011, 773) en een duidelijke bepaling van het soort links dat in het netwerk wordt opgenomen (Howison, Wiggins, en Crowston 2011, 776). Dat mensen toevallig aan dezelfde discussie deelnemen, wil namelijk niet zeggen dat ze direct contact hebben met elkaar, omdat niet iedereen in een discussie op elkaar reageert. Ze hebben echter wel actief een verbinding met die discussie zelf, die als medium dient voor de communicatie tussen mensen. Als mensen aan veel discussies deelnemen, zijn ze actief in het netwerk en daarom potentieel belangrijk. Zo kunnen actieve en minder actieve actoren van elkaar worden onderscheiden zonder inferenties te maken over het directe contact dat ze met elkaar zouden kunnen hebben.

Ook het aantal berichten dat iemand plaatst binnen één discussie heb ik bijgehouden. Iemand die drie keer een bericht in een discussie plaatst, heeft een drie keer zo sterke verbinding met die discussie dan iemand die slechts één bericht verstuurt. Dit zorgt voor een meer valide representatie van de intensiteit van de verbindingen in het netwerk (Howison, Wiggins, en Crowston 2011, 777). Toch blijft het lastig om alle nuances van de communicatie tussen mensen in een platte netwerkgrafiek weer te geven. De netwerkvisualisaties kunnen bijvoorbeeld niet laten zien hoe lang iemands bijdrage aan een discussie is, omdat daarvoor de lengte van een discussie zou moeten meetellen in de sterkte van de verbinding van die persoon met een discussie. Aangezien het niet te zeggen is of een lang bericht per definitie meer invloed heeft dan een kort bericht, zouden dit soort kwantificeringen te arbitrair zijn. De inhoud van bijdragen aan discussies heb ik daarom alleen meegenomen in de interpretatieve inhoudsanalyse die volgde op de sociale netwerkanalyse, welke daar veel beter geschikt voor is.

De sociale netwerkanalyse is wel een goede methode om erachter te komen welke actoren aan veel verschillende discussies deelnemen. Deze kwantitatieve informatie heb ik vervolgens verrijkt met kwalitatieve data over wie de actoren in het netwerk zijn. Via de LinkedIn API zijn de 'headlines' (korte beschrijvingen van werkzaamheden die mensen zelf invullen) te downloaden van de mensen in het netwerk. Deze werkplekken heb ik bekeken en aan de hand daarvan heb ik de volgende categorieën gemaakt. Mocht de headline niet duidelijk genoeg zijn, dan heb ik het LinkedInprofiel van de betreffende persoon opgezocht om meer informatie te krijgen. Vervolgens heb ik bekeken hoeveel mensen er van elke sector aanwezig zijn in het netwerk.

- **Zorg:** iemand die direct verbonden is aan een zorginstelling.
- **Gemeente:** iemand die direct verbonden is aan een gemeente.
- **Commerciële ondersteuning:** iemand die zorginstellingen en/of overheden ondersteunt vanuit de commerciële sector (adviseurs, coaches, leveranciers, etc.).
- **Niet-commerciële ondersteuning:** iemand die zorginstellingen en/of overheden ondersteunt, maar niet vanuit de commerciële sector (kennisinstituten, VNG, Wmo-raden, etc.).
- **Advies:** een adviseur die niet nadrukkelijk zorginstellingen of overheden adviseert.
- **ICT-leverancier:** iemand die ICT-systemen levert, maar niet nadrukkelijk aan zorginstellingen of gemeenten.
- **Rijksoverheid:** iemand die direct verbonden is aan de Rijksoverheid.

- **Provincie:** iemand die direct verbonden is aan een provincie of aan een Bureau Jeugdzorg.
- **Belangengroep:** iemand die onderdeel is van een belangenbehartiger.
- **NGO / Non-profit:** iemand die onderdeel is van een non-profitorganisatie of een non-gouvernementele organisatie (meestal vrijwilligers).
- **Onderwijs:** iemand die actief is in de onderwijssector.
- **Redactie / Uitgeverij:** iemand die als redacteur of uitgever werkt.
- **Overig:** alles dat niet bij het bovenstaande past en iedereen van wie niet duidelijk is waar ze werkzaam zijn.

Door de actoren in het netwerk op deze manier in te delen wordt inzichtelijk welke groepen mensen prominent in het netwerk vertegenwoordigd zijn en in hoeverre mensen met een verschillende achtergrond met elkaar communiceren. De namen van actoren zijn voor dit onderzoek niet interessant en zijn daarom geanonimiseerd door deze te vervangen met een willekeurige identiteitscode die LinkedIn genereert bij het downloaden van discussies.

Van het corpus van 239 LinkedIn discussies over de decentralisaties, waar in totaal 469 mensen aan hebben deelgenomen, heb ik met de softwaretool Gephi twee netwerkvisualisaties gemaakt. Gephi is open source software dat netwerkgrafieken genereert op basis van aangeleverde data, waaruit duidelijk moet worden welke actoren (dus groepen, discussies en personen in dit geval) verbindingen met elkaar hebben. Gephi maakt deze grafieken op basis van een bepaald algoritme, welke bepaalt welke node (groepen, discussies en personen) waar op de kaart komt te staan⁷.

Ik heb in alle gevallen gebruik gemaakt van het ForceAtlas 2 algoritme. Dit algoritme is 'force-directed', wat betekent dat nodes elkaar afstoten en de edges tussen hen (de verbindinglijnen) er juist voor zorgen dat de nodes weer naar elkaar toegetrokken worden (Jacomy e.a. 2012, 4). Uiteindelijk staat de grafiek daardoor in balans. De nodes worden gepositioneerd in relatie tot elkaar en waar ze precies staan in de grafiek heeft geen betekenis (Jacomy e.a. 2012, 4). Een mogelijk nadeel van dit principe is dat nodes willekeurig in de grafiek worden geplaatst, zonder rekening te houden met kenmerken als de sector waaruit ze afkomstig zijn (Jacomy e.a. 2012, 4). Juist door deze functionaliteit creëert Force Atlas 2 echter een doorzichtige representatie van de nabijheid van actoren in een netwerk. Daardoor worden clusters zichtbaar zonder dat die clusters al vooraf gedetermineerd zijn door andere factoren dan de relaties in het netwerk (Jacomy e.a. 2012, 4-5).

⁷ In SNA-jargon is een 'node' een actor in de grafiek (weergegeven als bolletje) en een 'edge' een verbinding tussen nodes (weergegeven als lijn).

Deze basisfunctionaliteit kan door de gebruiker vervolgens worden gemanipuleerd. De instellingen die ik heb gebruikt staan in Bijlage B. Het resultaat van de instellingen die ik heb gebruikt is een grafiek waarbij clusters van personen en discussies beter zichtbaar zijn. Als er een aantal personen is dat gezamenlijk aan meerdere discussies deelneemt, worden die personen en discussies dus dichter naar elkaar toe getrokken. Dat maakt het makkelijker om te zien wie er intensief met elkaar communiceren. Bovendien kan Gephi nodes groter maken op basis van hun 'indegree' (het aantal binnenkomende verbindingen, waardoor grote discussies zichtbaar worden) of 'outdegree' (het aantal uitgaande verbindingen, waardoor personen zichtbaar worden die veel berichten hebben verstuurd). Ook de manier waarop de grootte van de nodes wordt bepaald heb ik zelf aangepast. De instellingen daarvan staan in Bijlage B.

Dankzij de stappen die ik in dit hoofdstuk heb beschreven wordt duidelijk hoe belangrijk verschillende sectoren zijn in het netwerk en waar clusters vormen van mensen die aan dezelfde discussies deelnemen. Dat is belangrijke informatie voor het beantwoorden van de eerste deelvraag, namelijk hoe prominent verschillende sectoren aanwezig zijn in het netwerk. Een sociale netwerkanalyse kan echter niet aantonen waarom juist deze mensen aanwezig zijn in het netwerk (de tweede deelvraag) en hoe ze de decentralisaties precies bespreken (de derde deelvraag). Dat zijn vragen die met een inhoudsanalyse wel kunnen worden beantwoord, welke ik in het volgende hoofdstuk zal bespreken.

Interpretatieve inhoudsanalyse

De tweede fase van het onderzoek bestond eruit de inhoud van een steekproef van 20 discussies te analyseren door middel van een interpretatieve inhoudsanalyse. Communicatiewetenschapper Alexander Pleijter (2006) heeft interpretatieve inhoudsanalyse als methode benoemd in zijn onderzoek naar verschillende vormen van kwalitatieve inhoudsanalyse. Inhoudsanalyse is een empirische waarnemingsmethode om producten die mensen voortbrengen (zoals bijdragen aan een LinkedIndiscussie) te analyseren (Pleijter 2006, 8). Pleijter beschrijft een interpretatieve inhoudsanalyse als volgt:

De centrale gedachte van de interpretatieve inhoudsanalyse is dat het theoretisch perspectief van de onderzoeker wordt afgestemd op het te onderzoeken materiaal, zodat men veldbetrokken begrippen verkrijgt die vervolgens gebruikt worden om gericht waarnemingen te verrichten aan het onderzoeksmateriaal (Pleijter 2006, 133).

Hij benadrukt dat de ‘veldbetrokken begrippen’ niet van tevoren vastliggen, maar tijdens de analyse worden aangevuld. Daarom heb ik de discussiebijdragen pas gecategoriseerd na een verkennings- en ontwikkelingsfase, zoals ik in dit hoofdstuk zal uitleggen. Pleijter beschrijft in totaal zes fasen in een interpretatieve inhoudsanalyse, van de voorbereidingsfase tot de rapportage (Pleijter 2006, 135). Deze eerste en laatste fase zijn inherent aan elk onderzoek. De overige vier fasen heb ik (soms op een aangepaste manier) toegepast en deze zullen hier worden toegelicht.

In de **verkenningsfase** wordt onderzoeksmateriaal geselecteerd en worden onderzoeksvragen aangescherpt. Dit heb ik voornamelijk gedaan aan de hand van de sociale netwerkanalyse. Daaruit bleek, zoals duidelijk wordt in het volgende hoofdstuk, dat commerciële partijen belangrijke posities innemen in het netwerk. Bovendien zijn er een aantal opvallende locaties in het netwerk te zien waar personen en discussies samenkomen, welke de keuze voor de steekproef hebben bepaald. De inhoudsanalyse moet duidelijk maken of commerciële partijen zich gedragen als aanbieders die klanten zoeken, of dat ze actief meediscussiëren en op die manier meedoen aan de vormgeving van beleid. Om dat duidelijk te maken heb ik gebruik gemaakt van het softwareprogramma NVivo 10, een tool om kwalitatieve analyses mee uit te voeren.

In een samengevoegde **verkenningsfase** en **ontwikkelingsfase** (het ontwikkelen van een analyse-instrument) heb ik de 20 discussies oriënterend gelezen om verschillende categorieën van ‘stijlen’ en onderwerpen in de bijdragen te identificeren. In de **toepassingsfase** (de toepassing van de categorieën op de dataset) heb ik elke bijdrage aan de discussies in NVivo gecodeerd op basis van de sector van de discussiant (zorg, gemeente, et cetera, zoals uitgelegd in het vorige hoofdstuk), de ‘stijl’ van de bijdrage, het onderwerp van de bijdrage, de lengte van de discussie en de locatie in het netwerk waar de discussie zich bevindt.

De ‘stijl’ van de bijdrage wil zeggen op welke manier een discussiant reageert op iemand anders of een discussie start. Eén bijdrage kan meerdere stijlen toegeschreven krijgen. Ik heb in totaal elf stijlen bijgehouden:

- **Anecdote:** een (al dan niet fictief) verhaal dat dient als voorbeeld.
- **Commentaar:** een reactie op iemand anders, zonder zelf iets aan de discussie toe te voegen.
- **Discussie of stelling:** een stellingname of reactie op een discussie, waarbij de discussiant zelf argumenten en/of voorbeelden toevoegt aan de discussie.
- **Discussie of stelling (niet inhoudelijk):** een stellingname of reactie op een discussie, die niet inhoudelijk gericht is op de discussie zelf (bijvoorbeeld een belediging).

- **Ervaring delen:** een relevante ervaring die iemand heeft gehad, welke dient als argument, voorbeeld of aanleiding voor een stelling, discussie of vraag.
- **Informatie-uitwisseling:** een overdracht van informatie of kennis (bijvoorbeeld een verwijzing naar een externe webpagina of een recent verschenen rapport, of het beantwoorden van een praktische vraag).
- **Kritiek:** een kritische stellingname ten opzichte van het onderwerp, zonder het onderwerp ter discussie te stellen of een alternatief voor te stellen.
- **Planning:** de praktische planning en organisatie van bijvoorbeeld een evenement of afgesproken vervolgstappen naar aanleiding van de discussie.
- **Tips:** tips die een discussiant aan een ander geeft om een praktisch probleem op te lossen.
- **Vraag:** een praktische vraag die een discussiant stelt, zonder direct een stelling in te nemen of een discussie te willen starten.
- **Zelfpromotie:** Promotie van een eigen product of dienst.

De onderwerpen van de bijdragen zijn als volgt ingedeeld:

- **Beleid gemeente:** bijdragen die gaan over het gemeentelijke beleid rondom de decentralisaties.
- **Beleid Rijksoverheid:** bijdragen die gaan over het beleid van de Rijksoverheid rondom de decentralisaties.
- **Beleid VNG/KING:** bijdragen die gaan over het beleid van de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en/of KING (Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten, een onderdeel van de VNG) rondom de decentralisaties.
- **Dagelijkse hulpverlening:** bijdragen die gaan over de (organisatie van) de dagelijkse hulpverlening aan mensen.
- **Ethisch vraagstuk:** bijdragen die zich richten op de ethische kant van de decentralisaties.
- **Professioneel vraagstuk:** bijdragen die gaan over een professioneel en/of technisch probleem dat specifiek is voor die bepaalde groep mensen.

Ook heb ik de discussies ingedeeld op hun lengte, oftewel het aantal berichten dat erin geplaatst is. In de dataset van 20 discussies is de mediaan van het aantal berichten 8,5⁸, dus ik heb discussies met 8 of minder berichten 'kort' genoemd en discussies met 9 of meer berichten 'lang'. De locatie in het netwerk, tot slot, gaat over het cluster waartoe de discussie behoort in de netwerkvisualisaties uit het volgende hoofdstuk. Dit zijn 'onder', 'boven' en 'midden' (oftewel alle andere discussies) en deze zullen duidelijk worden uit het volgende hoofdstuk. Door de verschillende codes in een

⁸ De mediaan is het 'middelste' getal in de set van twintig getallen. Aangezien er geen middelste bestaat in een set van twintig, is het gemiddelde van de twee middelste getallen (8 en 9) genomen.

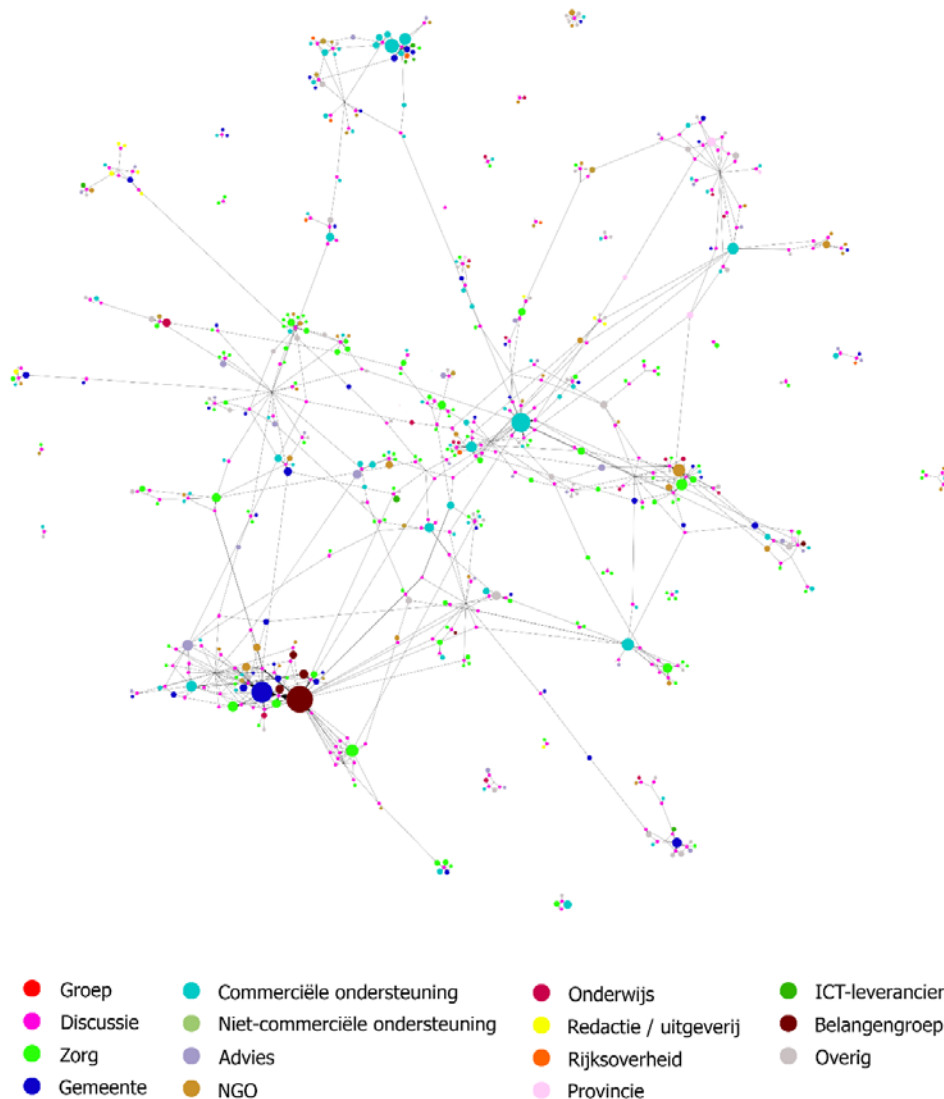
matrix weer te geven ontstaat een eerste beeld van eventuele verschillen tussen mensen uit verschillende sectoren, lange en korte discussies en discussies op verschillende plaatsen in het netwerk. Deze matrix geeft antwoord op de tweede deelvraag, namelijk 'wat verbindt de actoren aan elkaar?'.

Tijdens de **integratiefase** heb ik tot slot een diepere analyse uitgevoerd. Deze fase was belangrijk om een antwoord te kunnen geven op de derde deelvraag ('hoe bespreken de actoren de decentralisaties?'). Uitgaande van de codematrix heb ik gezocht naar overeenkomstige kenmerken in de discussies die kunnen verklaren op welke manier de netwerkstaat vorm krijgt op LinkedIn.

Door de sociale netwerkanalyse op te volgen met een interpretatieve inhoudsanalyse wordt dus inzichtelijk waarom de aanwezige actoren elkaar opzoeken op LinkedIn en waar ze het dan over hebben. In het volgende hoofdstuk bespreek ik eerst de resultaten van de sociale netwerkanalyse, welke antwoord geeft op de eerste deelvraag en de rest van de analyse inspireert.

Sectoren in het netwerk

In Figuur 2 is een netwerkvisualisatie te zien waarbij de grootte van de nodes in het netwerk door Gephi wordt bepaald op basis van hun 'weighted outdegree'. Dit is het totaal aantal uitgaande verbindingen dat elke node heeft. De groepen in de visualisatie hebben er geen, de discussies elk één (naar de groep toe waar ze bij horen) en de weighted outdegree van de discussianten is zo groot als het aantal berichten dat ze in de discussies in het netwerk hebben verstuurd. In de praktijk laat deze grafiek dus zien welke personen veel berichten hebben verstuurd.

Figuur 2. Netwerkvisualisatie waarbij de grootte van de nodes wordt bepaald op basis van hun aantal uitgaande verbindingen. De grote nodes zijn dus personen.

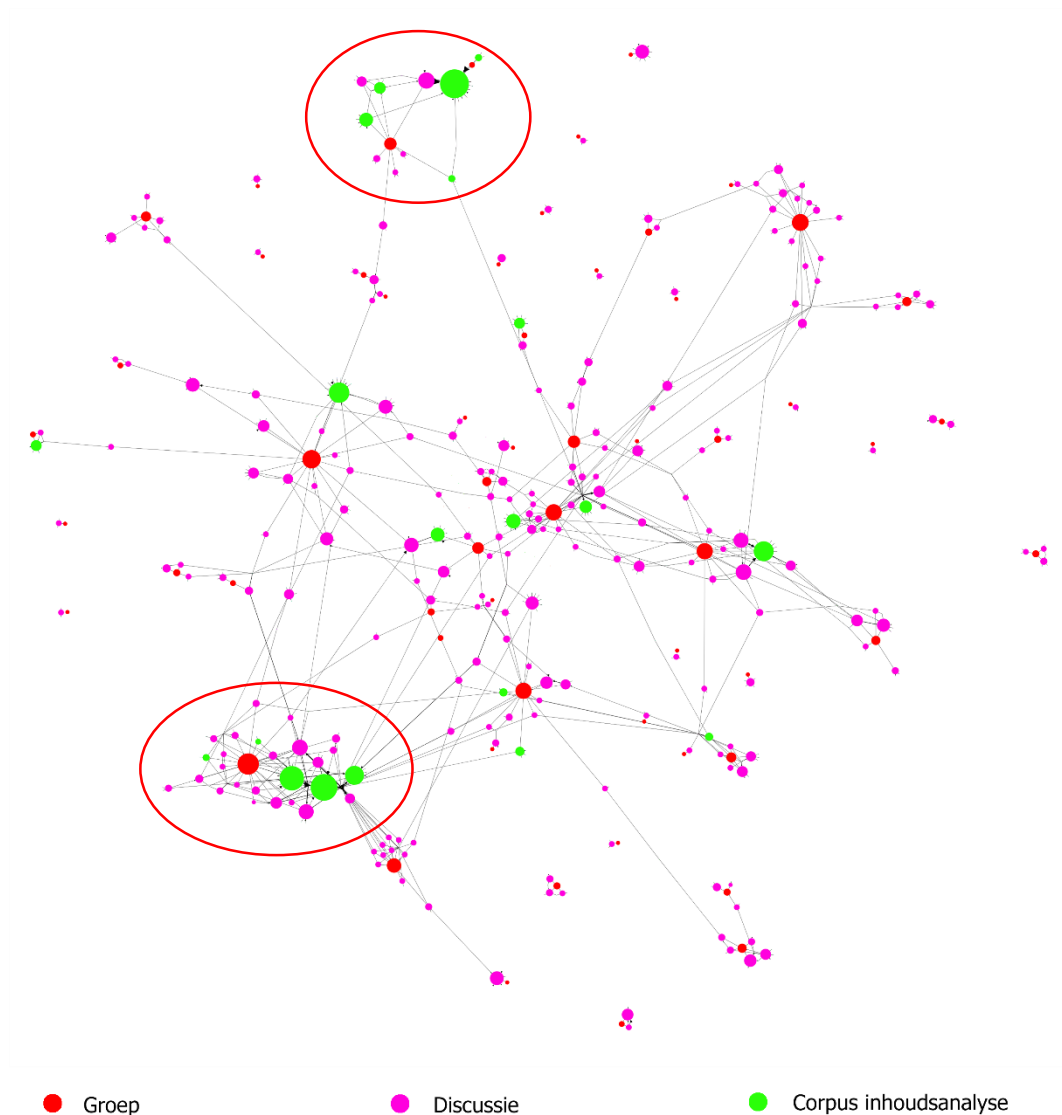
Het eerste dat opvalt uit Figuur 2 is dat personen uit verschillende sectoren zich over het algemeen uitspreiden over het netwerk. Dat betekent dat er niet duidelijk discussies of groepen zijn waarin bijvoorbeeld alleen mensen van de zorgsector reageren. Dit is het meest duidelijk in het kleine cluster links onderin de grafiek, waar onder andere een paar ambtenaren van gemeenten, mensen in de zorg, iemand van een belangengroep, een aantal mensen van NGO's, een adviseur en een commerciële ondersteuner actief zijn. Verder is te zien dat mensen die werken in de zorgsector over het algemeen niet veel berichten plaatsen, maar wel sterk vertegenwoordigd zijn en over het hele netwerk zijn verspreid. Dat geldt ook voor gemeenteambtenaren, hoewel zij in aantal minder sterk vertegenwoordigd zijn in het netwerk. Het meest

interessante aan het netwerk is dat veel commerciële ondersteuners deelnemen aan veel verschillende discussies. Zij zijn daardoor relatief sterk aanwezig in het centrum van het netwerk.

De grote afwezigen zijn mensen van provincies en de Rijksoverheid. Aangezien de taken die gedecentraliseerd gaan worden nu nog bij hen liggen, zou van hen verwacht kunnen worden dat ze ook aan de discussies meedoen. Dat geldt zeker als we uitgaan van de theorie van de netwerkstaat. Door deel te nemen in dit netwerk zouden ze toch invloed kunnen blijven uitoefenen op de manier waarop gemeenten de taken gaan uitvoeren. Dat doen ze niet en ook partijen als de VNG en KING, die gemeenten ondersteunen en representeren (getypeerd als 'niet-commerciële ondersteuning'), zijn in het netwerk nauwelijks vertegenwoordigd.

Het duidt erop dat niet de Rijksoverheid, maar juist commerciële partijen hun slag slaan uit discussies op LinkedIn over de decentralisaties. Zij doen mee aan veel discussies waar ook gemeenten en zorgverleners een onderdeel van uitmaken. Potentieel kunnen zij dus invloed uitoefenen op de manier waarop gemeenten en zorginstellingen de gedecentraliseerde taken gaan uitvoeren. Waar Castells de nadruk legt op een netwerk van meerdere *overheden* in een netwerkstaat, zijn het op LinkedIn dus juist commerciële partijen die erg actief met gemeenten en zorgverleners communiceren. De potentiële netwerkstaat op LinkedIn is dus een netwerk waarin verschillende sectoren aanwezig zijn, niet verschillende overheden.

Uit de inhoudsanalyse moet blijken of commerciële partijen hun positie gebruiken om daadwerkelijk invloed uit te oefenen op beleid of bestuur. Om een relevant corpus van te analyseren discussies samen te stellen geeft Figuur 3 een netwerkvisualisatie weer waarbij juist niet de personen, maar de discussies en groepen centraal staan. Zo wordt inzichtelijk in welke groepen veel discussies plaatsvinden over de decentralisaties en op welke discussies veel is gereageerd.

Figuur 3. Netwerkvisualisatie waarbij de grootte van de nodes wordt bepaald op basis van hun aantal inkomende verbindingen. De zichtbare nodes zijn dus groepen en discussies, de personen zijn vrijwel onzichtbaar.

Er zijn twee specifieke plaatsen in het netwerk die interessant zijn om te onderzoeken, welke rood zijn omcirkeld in de grafiek. Het bovenste cluster huist een aantal vrij actieve discussies, maar is daarnaast slechts via twee personen verbonden aan andere discussies in het netwerk. Het cluster links onderin (hier 'onder' genoemd) is op veel meer manieren verbonden met de rest, maar is interessant omdat een paar van de grootste discussies in het netwerk zich daar verzamelen. In die discussies is een aantal personen erg actief, zoals te zien is aan de grote nodes in Figuur 2. Deze twee locaties hebben in dit netwerk daarom iets weg van een community, wat betekent dat de discussies wellicht op een andere manier gevoerd worden dan elders in het netwerk. Uit elk van de locaties heb ik 5 discussies

geselecteerd om te analyseren. Daarnaast heb ik 10 discussies uit de rest van de grafiek genomen (voor het gemak 'midden' genaamd in de komende analyse), met name discussies die bij knooppunten in het netwerk liggen en daarom misschien juist opener zijn dan de andere geanalyseerde discussies. Bij de keuze voor discussies heb ik gevarieerd in grootte en in de heterogeniteit van de discussianten. Er zitten dus discussies bij met veel en met weinig reacties, en discussies waar mensen uit veel verschillende sectoren op hebben gereageerd en discussies waar slechts één of een paar sectoren sterk vertegenwoordigd zijn. De geselecteerde discussies zijn groen weergegeven in Figuur 3.

Uit de sociale netwerkanalyse blijkt dus dat er in het netwerk een aantal onverwachte actoren aanwezig zijn en dat een aantal verwachte actoren afwezig zijn. Dat toont aan dat er op LinkedIn mensen zijn die mee kunnen praten over de decentralisaties met medewerkers van gemeenten en zorginstellingen, die daar normaal gesproken niet zomaar toegang toe hebben. De inhoudsanalyse, waarvan de resultaten in het volgende hoofdstuk worden besproken, moet uitwijzen waarom juist deze mensen met elkaar in gesprek gaan.

Samenhang en verschillen tussen actoren

Tabel 1 geeft de coderingsmatrix weer, welke aangeeft hoe vaak vanuit een bepaalde sector, cluster of lange of korte discussie bepaalde stijlen worden gebruikt en hoe vaak verschillende onderwerpen daarin worden genoemd. In de tabel is een selectie opgenomen van de meest voorkomende, of anderzijds illustratieve stijlen, onderwerpen en sectoren. De gehele tabel met alle resultaten is te vinden in Bijlage C.

Tabel 1. Matrix van een selectie van coderingen die zijn toegeschreven aan de bijdragen aan de discussies.

		Stijl							Onderwerp			
		Commentaar	Discussie of stelling	Discussie of stelling (niet inhoudelijk)	Ervaring delen	Informatie-uitwisseling	Kritiek	Vraag	Beleid gemeente	Dagelijkse hulpverlening	Ethisch vraagstuk	Professioneel vraagstuk
Sector	Belangengroep	4	15	0	5	11	2	0	17	1	4	11
	Commerciële ondersteuning	9	43	0	2	8	3	5	21	5	2	31
	Gemeente	5	28	3	3	6	3	5	14	11	11	14
	NGO of Non-profit	4	13	0	2	1	0	0	3	14	1	0
	Zorg	9	32	4	6	8	4	2	17	29	2	10
Cluster	Boven	9	43	0	4	11	1	10	10	1	0	56
	Midden	17	65	5	7	15	4	1	35	57	0	5
	Onder	11	51	2	11	20	11	4	46	10	23	23
Lengte	Lang	29	140	5	19	31	13	12	67	61	23	75
	Kort	8	19	2	3	15	3	3	24	7	0	9

Ten eerste valt op dat er qua stijlgebruik weinig verschillen zijn tussen sectoren en clusters en dat het zeer weinig voorkomt dat iemand een niet-inhoudelijke opmerking maakt. Het poseren van een stelling of het reageren op een discussie is duidelijk de meest gebruikte stijl door alle sectoren, binnen alle clusters en in lange discussies. Het enige dat gezegd zou kunnen worden is dat mensen van een belangengroep relatief wat vaker informatie uitwisselen en iets minder discussiëren in vergelijking met mensen van andere sectoren. Hetzelfde geldt voor korte discussies in vergelijking met lange discussies. In langere discussies wordt er dus relatief meer gedebatteerd, wat verklaart waarom de discussies langer doorgaan. Korte discussies beperken zich vaker tot het uitwisselen van informatie over recent nieuws of nieuwe inzichten. Deelnemers zien vaak geen reden om deze informatie te problematiseren, wat ertoe leidt dat de discussie sneller ophoudt. Alle geanalyseerde discussies zijn echter wel inhoudelijk en relevant voor het onderwerp van de decentralisaties. Er wordt veel gediscussieerd, commentaar geleverd op elkaar, ervaring gedeeld, informatie uitgewisseld, kritiek geleverd en gevraagd en veel minder beledigd of anderszins gereageerd op een manier die niets toevoegt aan de discussie.

De actoren in dit netwerk hebben dus een bepaalde stijl met elkaar gemeen. Iedereen mag in principe meedoen aan de discussies, maar van hen wordt verwacht dat ze inhoudelijk iets toe te voegen hebben. In Tabel 1 is ter illustratie de stijl 'niet-

inhoudelijke discussie of stelling' opgenomen om te laten zien dat dit niet veel voorkomt en hetzelfde geldt voor pure zelfpromotie (zie Bijlage C). De commerciële ondersteuners, die belangrijke posities innemen in het netwerk, discussiëren dus volop mee met de rest en zijn er niet alleen om hun eigen diensten te promoten. Dit betekent dat ook zij de mogelijkheid hebben om mee te praten over de verschillende onderwerpen die aan bod komen in de discussies. Er zijn in het netwerk geen sectoren aanwezig die zich duidelijk anders gedragen dan de rest, wat het idee versterkt dat het netwerk de functie heeft van een netwerkstaat waarin meerdere actoren belangrijk zijn en invloed hebben.

Ten tweede laat de distributie onder verschillende onderwerpen zien dat er binnen elke sector een voorkeur bestaat voor bepaalde onderwerpen ten opzichte van andere. Belangengroepen en commerciële ondersteuners communiceren vaker over gemeentelijk beleid en professionele vraagstukken dan over dagelijkse hulpverlening en ethische vraagstukken die de decentralisaties oproepen. Voor gemeenteambtenaren geldt dit ook, hoewel zij zich wel degelijk ook met deze laatste twee onderwerpen bezighouden. Dit is illustratief voor de positie van deze groep in het netwerk: gemeenteambtenaren zijn breed verspreid en zijn daarom ook met veel verschillende onderwerpen bezig. Voor mensen die non-profit werk verrichten geldt dit niet; zij zijn meestal vrijwillige hulpverleners en houden zich dan ook vaak specifiek met dat onderwerp bezig. Eveneens geldt voor mensen uit de zorg dat de dagelijkse hulpverlening voor hen erg belangrijk is, hoewel zij daarnaast directer te maken hebben met het beleid van gemeenten en ook (voor een leek ingewikkelde) problemen moeten oplossen die met hun werk te maken hebben.

Ook binnen de door mij afgebakende clusters in het netwerk zijn duidelijke verschillen in besproken onderwerpen. Mensen in het cluster 'boven' zijn aan elkaar verbonden omdat ze professionele vraagstukken bespreken. Hier zijn veel commerciële ondersteuners en een aantal gemeenteambtenaren aanwezig die het op een zeer technisch niveau vooral hebben over gemeentelijke ICT-issues. Dat is hun specifieke expertise en ze bespreken met elkaar hoe gemeenten hun interne systemen moeten aanpassen aan de decentralisaties.

In het cluster 'onder' zijn veel mensen aanwezig die lid zijn van, of zich bezighouden met Wmo-raden. Aangezien het de taak van Wmo-raden is om de gemeenteraad te adviseren, praten zij vooral over het gemeentelijk beleid en op welke manier hun rol daarin zal veranderen. Ook is dit het enige cluster waarin gesproken wordt over ethische vraagstukken. Dat komt doordat Wmo-raden begaan moeten zijn met de dagelijkse realiteit van zorgverlening, om hun gemeenteraad goed te kunnen adviseren. Deze mensen maken daarom misstanden mee in de zorg, welke ze vervolgens delen op LinkedIn.

In het 'midden' (oftewel alle andere discussies), tot slot, wordt bijna niet gesproken over ethische of professionele vraagstukken. De geanalyseerde discussies uit dit 'cluster' liggen dan ook niet dicht bij elkaar en worden niet door een specifiek onderwerp naar elkaar toegetrokken. Daarentegen gaan deze discussies over algemenere onderwerpen, dus de dagelijkse hulpverlening en gemeentelijk beleid. Dit verschil tussen specifieke en algemene onderwerpen is ook terug te zien in de lengte van discussies; over professionele en ethische vraagstukken is meer te bespreken en discussies daarover zijn meestal vrij lang. In korte discussies is een bepaald punt van gemeentelijk beleid meestal het onderwerp, wat vaak niet veel uitleg of discussie behoeft.

Actoren worden dus naar elkaar toegetrokken vanwege hun interesse in bepaalde onderwerpen, maar dat is geen kenmerk van het netwerk als geheel. In het netwerk worden veel onderwerpen besproken die met de decentralisaties te maken hebben. Dat maakt het mogelijk voor mensen om alleen deel te nemen aan discussies die zij persoonlijk interessant vinden. Zo zien we dat commerciële ondersteuners zich qua besproken onderwerpen duidelijk kunnen profileren als experts op het gebied van professionele, technisch ingewikkelde vraagstukken. Dit brengt de specificiteit van open LinkedIngroepen duidelijk boven water, zoals in een eerder hoofdstuk is besproken. Door de openbare aard kunnen actoren tot het netwerk toetreden die daar in officiële kringen lang niet zo vrij worden toegelaten. Door de professionele aard van LinkedIn zijn de discussies bovendien erg inhoudelijk en serieus, wat de actoren toestaat om vanuit hun expertise mee te discussiëren over beleidsrelevante thema's.

Open LinkedIngroepen hebben dus specifieke kenmerken die een zeer geschikte infrastructuur bieden voor lichte, laagdrempelige intergemeentelijke samenwerking. Deelnemers aan de discussies hoeven niet te wachten op formele contracten en afspraken. Waar commerciële partijen normaal gesproken niet bij zorginstellingen of gemeenten binnen kunnen komen zonder bijvoorbeeld aan aanbestedingen mee te doen, kunnen ze op LinkedIn juist vrij gemakkelijk op hoog niveau meepraten over onderwerpen waar ze zich op profileren. Dit wordt zelfs van hen verwacht, zoals samenwerkingspartners van elkaar verwachten dat ze op hetzelfde niveau met elkaar meedenken. Ze mogen zelf weten over welke onderwerpen ze meepraten, maar doen dat wel altijd professioneel. Het volgende hoofdstuk gaat er dieper op in hoe deze discussies verlopen.

Bespreken van de decentralisaties op LinkedIn

De serieuze en professionele aard van het netwerk komt ook duidelijk terug in de manier waarop discussianten hun bijdragen aan discussies formuleren. De taal in de discussies is niet formeel, maar over het algemeen wel in correct Nederlands

geschreven. Er worden volledige zinnen gebruikt met hoofdletters en interpunctie. Iemand uit de non-profit sector schrijft bijvoorbeeld het volgende:

Hmmm interessant vraagstuk! Ik herken veel van wat je zegt. Natuurlijk kunnen professionals elkaar vinden, met elkaar in overleg gaan, een besluit nemen en elkaar vervolgens goed blijven informeren! Even dromen! Stel je hebt 7 professionals, verschillende disciplines, maar één gezamenlijk belang; de klant! (sector: NGO / non-profit; dit is slechts het begin van de bijdrage)

De manier waarop discussianten hun bijdragen duidelijk opbouwen en rekening houden met interpunctie verraadt de professionele aard van de discussies. Hier doen mensen aan mee die verstand van zaken hebben en dat ook willen delen. Veel van de tekst in de bijdragen, zoals deze, lijkt echter meer op spreektaal dan op schrijftaal. Woorden als 'hmmm' zullen bijvoorbeeld niet in beleidsdocumenten worden opgenomen en er missen hier en daar wat komma's. Hoewel de discussies dus professioneel van aard zijn, zijn ze laagdrempeliger dan formele communicatiemethoden als rapporten. Mensen zijn daarom redelijk vrij in de stijl die ze mogen gebruiken om een bijdrage te leveren aan een discussie. Dat past bij de open aard van de discussies, waar in principe iedereen aan kan meedoen die er genoeg kennis voor heeft.

Deze openheid maakt dat de discussianten over een aantal uiteenlopende onderwerpen kunnen discussiëren, zoals bleek uit het vorige hoofdstuk. Discussies kunnen gaan over zaken die specifiek zijn voor een professie, zoals de dagelijkse hulpverlening of technische vraagstukken. Aan de andere kant is er ook de ruimte om wat grotere, algemenere vraagstukken te bespreken. Dan gaat het vaak over het beleid van gemeenten of de ethische kant van de decentralisaties. Zowel algemenere als specifieke discussies leveren een bepaalde bijdrage aan het debat over de decentralisaties.

De algemenere discussies zijn vaak kritisch over verschillende onderwerpen die met de decentralisaties te maken hebben. Dat kan bestaan uit kritiek op de decentralisaties zelf, maar vaker gaat het om een kritische houding ten opzichte van de 'oude' manier van werken. Veel van de professionals die meedoen aan de LinkedIndiscussies profileren zich als progressieven die middels de decentralisaties een transitie willen bewerkstelligen:

Fijn het eindelijk eens door een ander verwoord te zien. Wat ik in de praktijk al tijden zie en hoor zijn professionals in de jeugdzorg die eigenlijk alleen bezorgd zijn om eigen baan, Niet meer durven

bewegen en de boel op slot zetten. [...] Geen enkele transparantie! Zo krijg je never nooit die cultuuromslag voor elkaar. (sector van de discussiant: zorg)

Gemeenten doen er goed aan zich niet blind te staren op marktposities van gevestigde instellingen, maar de blik gericht te houden op de doelstellingen van de transformatie: eerdere en betere hulp dicht bij huis, meer beroep op 'eigen kracht', ontzorgen/demmedicaliseren en integrale aanpak (één gezin, één plan, één regisseur). Kortom, gemeenten zouden wel erg dom zijn om voor drie jaar budgetgaranties af te geven! (sector: commerciële ondersteuning; dit is slechts het einde van de bijdrage)

Veel discussianten zetten zich af tegen een bureaucratische opvatting van zorg en sturen aan op meer onderlinge samenwerking en een integrale aanpak. In discussies over beleid of de dagelijkse hulpverlening promoten de professionals op die manier een nieuwe manier van denken:

Laten we met elkaar de schouder er onder zetten. Samen gaan werken. Kijken naar de client en niet naar de winstcijfers. Maatwerk leveren en aansluiten bij de vraag van de client. Niet je eigen maatstaven en doelen opleggen. Maatwerk kan bij uitstek gegeven worden vanuit een PGB. De klant bepaald wat, wanneer, hoe en waar. (sector: zorg; dit is slechts het einde van de bijdrage)

Samenwerken en maatwerk leveren is een beoogd doel van de decentralisaties, maar moet nog wel vormgegeven worden door professionals zelf. Dat doen zij dus onder andere op LinkedIn. In de discussies bespreken ze hoe zij de zorgverlening van de toekomst zien. In het citaat hierboven geeft de discussiant bijvoorbeeld aan dat een persoonsgebonden budget (PGB) wellicht goed aansluit bij de doelen van de decentralisaties. In het citaat daarvoor wijst iemand erop dat budgetgaranties wellicht niet meer gegeven moeten worden. Voor de discussianten zijn de decentralisaties dus een reden om vernieuwingen te realiseren. De aanwezigheid van gelijkgestemden in open LinkedIn-groepen maakt de groepen een goede plaats om daarover te praten.

Discussies die specifiek gaan over professionele vraagstukken zijn vaak technischer van aard en voor een buitenstaander moeilijk te begrijpen. Zo verwijst deze bijdrage naar doelstellingen en 'prestatievelden' die staan in een publicatie die vrij specifiek is bedoeld voor overheidsmedewerkers:

#Marianne; Het bij jou ontstane beeld klopt wellicht, maar met het oog op de (nabije) toekomst hebben we na 2015 te dealen met een drievoudige 'doelstelling' binnen de Wmo i.p.v. met de 9 prestatievelden. [Publicatie van het Studiecentrum voor Bedrijf & Overheid over de Wmo 2015] (sector: belangengroep; dit is slechts het begin van de bijdrage)

Ook zijn er discussianten die bijvoorbeeld kennis hebben van de wetgeving op het gebied van de zorgverlening, zoals de volgende:

Die wethouder meent kennelijk dat hij zich niet aan artikel 39 Wet BIG hoeft te houden: De Voorbehouden Handelingen volgens artikel 39 zijn, voor zover zij betrekking kunnen hebben op de verpleegkundigen: katheterisaties (blaas, maag, toedienen van geneesmiddelen via toedieningssytemen) injecties (intramusculair, subcutaan, intra-cutaan) puncties (sector: gemeente; dit is slechts het begin van de bijdrage)

Uit deze citaten komt naar voren dat professionals die zich bezighouden met vrij specifieke issues vaak hun professionele kennis gebruiken om iets te beargumenteren. De technische aard van dit soort discussies betekent echter zeker niet dat de discussies ver verwijderd staan van de dagelijkse realiteit. Sterker nog, veel van de discussies zijn direct geïnspireerd door iets dat iemand heeft meegemaakt:

Wie kan mij het verschil uitleggen tussen wonen met VG03 PGB en wonen met VG03 volledig pakket thuis? Een instelling bied jongeren met een verstandelijke beperking aan om te komen wonen met een VPT. Wonen met PGB was financieel niet haalbaar. Wat is nu het verschil? (sector: zorg)

We horen steeds vaker dat gemeenten en aanbieders de zelfredzaamheidsmatrix gaan gebruiken binnen de Wmo/transities. Is dat in uw gemeente ook het geval? En wat is uw mening over deze matrix? Hoe kan je deze het beste gebruiken? Is het een goed instrument, of niet? Is het algemeen bruikbaar of moet het toch worden aangepast aan de lokale situatie en visie? (sector: zorg)

Professionele onderwerpen als het persoonsgebonden budget (PGB) en de 'zelfredzaamheidsmatrix' (een tool om de 'zelfredzaamheid' van iemand te kunnen duiden) hebben voor professionals een direct raakvlak met de decentralisaties. Zij

belichamen de praktische, uitvoerende kant ervan. Ze bespreken de decentralisaties dan ook vaak als zodanig; als een praktisch probleem waar ze oplossingen voor moeten vinden. De manier waarop zij die oplossingen vormgeven is bepalend voor de toekomstige dagelijkse hulpverlening. Het toepassen van een zelfredzaamheidsmatrix, bijvoorbeeld, kan een ander resultaat opleveren dan een informeler gesprek tussen hulpverlener en hulpbehoevende.

Over dit soort professionele vraagstukken valt vaak meer te bespreken dan over algemenere kwesties. Uit het vorige hoofdstuk bleek al dat discussies over technische issues vaak lang doorgaan. Deze issues zijn dan ook wat meer betwist. In discussies over onderwerpen als het aanbestedingsbeleid van gemeenten zijn veel mensen het er bijvoorbeeld over eens dat ook kleine ondernemers daarbij een kans moeten hebben. Als het gaat over een nieuw ICT-systeem voor gemeenten, daarentegen, is lang niet iedereen het erover eens hoe zo'n systeem eruit moet zien. De langste discussie uit de dataset (44 reacties) ging over het verschil tussen een 'zaaksysteem' en een 'regiesysteem' voor gemeenten. Hier volgen wat fragmenten uit verschillende momenten in de discussie.

[De set van eisen voor een regiesysteem] doet mij toch wel heel erg denken aan de informatiebehoefte die ten grondslag ligt aan zaakgericht werken en een goed zaaksysteem. Zijn we onder deze tijdsdruk niet behoorlijk wat schaarse tijd aan het steken in het uitvinden van een nieuw wiel, dat we deze keer een regiesysteem noemen? (sector: commerciële ondersteuning; dit is slechts het einde van de bijdrage)

Zolang "het nieuwe wiel" maar geen vijfde wiel wordt, kan het toegevoegde waarde hebben. Er wordt veel geroepen dat oplossing A,B,of C de beste en enige is. Maakt het de gebruiker wel uit of het een Zaaksysteem, DMS + Modules, Regiesysteem of nog iets anders is. Zolang de organisatie er goed mee uit de voeten kan, zou het niet uit mogen maken. (sector: commerciële ondersteuning)

@ allen,De discussie gaat wel heel erg enkelzijdig in de richting van het registreren van zaakstatussen en processtappen. Ik denk dat samenwerkende ketenpartners in een sociaal wijkteam aan meer behoefte hebben dan alleen een systeem waarin zaken of zorgdossiers kunnen worden vastgelegd. (sector: commerciële ondersteuning; dit is slechts het begin van de bijdrage)

Het valt op dat de discussianten zich sterk bezighouden met twee vragen: wat is de behoefte van de gebruiker, en wat is binnen afzienbare tijd te realiseren? De tweede vraag lijkt specifiek te zijn voor ICT'ers dan andere aanwezigen in het netwerk. De drie fragmenten hierboven zijn een voorbeeld van de praktische, vaak weinig idealistische manier waarop ICT'ers de decentralisaties bespreken. Belangstelling in de behoefte van de gebruiker (of burger) is er daarentegen ook bij mensen die discussiëren over de technische kant van de zorgverlening, zoals de eerder genoemde zelfredzaamheidsmatrix. Zij staan vaak directer in contact met burgers, terwijl de commerciële ondersteuners van de citaten hierboven meer in contact staan met gemeenten. Zowel zorgverleners als ICT'ers kunnen echter lang discussiëren over dit soort technische issues waar veel haken en ogen aan kunnen zitten. Ze besteden dus veel tijd aan het bespreken van de specialistische 'infrastructuur' die de decentralisaties zal moeten dragen.

Zo leveren zowel algemene als specifieke discussies een bijdrage aan het debat over decentralisaties. Ze gaan in op de dagelijkse realiteit van de zorgverlening en verbinden dat aan de hogere idealen van de decentralisaties. Open LinkedIngroepen bieden dus een ruimte om het decentralisatiebeleid te bespreken en vorm te geven. Dat betekent echter nog niet dat de discussianten ook invloed hebben op het beleid. Uit de discussies blijkt namelijk niet dat de discussianten zich eenduidig organiseren of beslissingen nemen. Vooral lange discussies kennen juist veel zijwegen. De volgende bijdragen zijn daar een voorbeeld van en komen uit dezelfde discussie over ICT-systemen als de vorige citaten. De citaten staan hier in chronologische volgorde. Van elke bijdrage is alleen het begin geciteerd en de auteurs zijn aangegeven met een letter.

***Auteur A, in reactie op een stelling van 7 bijdragen geleden:** @Marjolein, mijn vraag die onder jouw stelling ligt "Met Klaas...", is in mijn ogen, wie in deze op de oude manier blijft denken? (sector: ICT-leverancier)*

***Auteur B:** Mooie discussie en zoals altijd zitten er plussen en minnen in elke oplossing. Wat zou het mooi zijn als King als vertegenwoordiger van de VNG meer dwingend kon optreden als vertegenwoordiger van ruim 400 klanten. (sector: gemeente)*

***Auteur C, in reactie op auteur B:** Beste Loek, Ik denk dat het aanleggen van een dwangbuis helemaal niet goed gaat werken. (sector: commerciële ondersteuning)*

Auteur D, in reactie op auteur A: @Klaas, het is niet mijn bedoeling om je voor het hoofd te stoten. (sector: commerciële ondersteuning)

Auteur B, in reactie op auteur C: Mijn vraag blijft waarom gemeenten voor gelijke taken afwijkende oplossingen moeten/willen kiezen puur uit omdat het kan of vanuit het besef dat hun gemeente nu eenmaal anders is. (sector: gemeente)

De structuur van een discussie ontstaat dus op een toevallige wijze, namelijk op basis van de tijd waarop discussianten inloggen op LinkedIn en de discussie lezen. In het voorbeeld hierboven zijn auteur A en D met elkaar in gesprek, en auteur B en C ook. Het resultaat is een asynchrone set van reacties die in chronologische volgorde niet logisch zijn. Voor de discussianten is dit een voordeel, want het staat hen toe zelfs aan een discussie deel te nemen wanneer ze tijdelijk niet kunnen of willen inloggen. Ook mogen ze op basis van hun eigen interesse reageren op een oudere bijdrage als ze dat willen.

Deze vrijblijvendheid maakt het echter ingewikkeld om te bepalen waar de actoren staan in de netwerkstaat op LinkedIn. Hoe professioneel en serieus de deelnemers het ook hebben over kwesties van beleid en zorgverlening, het karakter van open LinkedIngroepen stuurt hen af van het komen tot een eenduidige conclusie of consensus. Omdat iedere professional op ieder tijdstip met zijn of haar eigen inbreng moet kunnen meedoen aan discussies is niemand bevoegd om discussies naar een einde toe te sturen. Hoogstens worden discussies op bepaalde punten samengevat door actieve discussianten of wordt er een blog geschreven over de samengevoegde standpunten in een discussie. Concrete resultaten of plannen komen niet voort uit de discussies. Soms valt een discussie zelfs stil op een moment dat er juist om meer reacties wordt gevraagd. Het volgende citaat is de laatste in een bepaalde discussie, waarna er al meer dan twee maanden lang niemand gereageerd heeft. De discussiant vraagt duidelijk om een nieuwe reactie:

Ondanks dat alles wat hierboven zinvol is vermeld in een blog, mis ik in de gehele de discussie het volgende; wanneer zorg aanbieders zich verenigen in bijvoorbeeld een cooperatie kunnen zij een diversiteit aan zorg bieden aan de zorgvrager. [...] Ik ben van mening dat de gemeenten alleen de gestelde doelstellingen gaan behalen wanneer ze het geheel opnieuw durven in te richten en oude patronen durven los te laten. (sector: zorg)

Juist de laagdrempeligheid van open LinkedIngroepen, wat samen met professionaliteit hun grootste kracht is, maakt dat de discussies ongeorganiseerd zijn en op een willekeurig moment kunnen ophouden.

Wel worden de decentralisaties op LinkedIn dus op een professionele en kritische manier besproken, zoals eerder in dit hoofdstuk naar voren kwam. De open LinkedIngroepen lijken voor professionals de belangrijke functie te hebben om het werk waar ze dagelijks mee geconfronteerd worden te kunnen verbinden aan de idealen van de decentralisaties. Door de vrijblijvendheid van de discussies blijft het echter onduidelijk in hoeverre ze daar ook in slagen. Daarom kan uit dit onderzoek niet worden geconcludeerd of de LinkedIndiscussies leiden tot concrete veranderingen in het werkveld van de decentralisaties. Met die reden is het ook lastig te zeggen of open LinkedIngroepen prominente plaatsen zijn binnen de netwerkstaat.

Conclusie

Uit de analyse is gebleken dat open LinkedIngroepen een specifieke combinatie bieden van openheid en professionaliteit die communicatie in een (beginnende) netwerkstaat mogelijk maakt. Iedereen die professioneel begaan is met de decentralisaties mag meediscussiëren en is verzekerd van een inhoudelijke reactie op zijn of haar bijdragen. Het zijn echter niet meerdere lagen van de overheid die hier gebruik van maken, maar juist commerciële partijen. Zij nemen belangrijke posities in binnen het netwerk van discussies over de decentralisaties. Dit doen ze niet door zich als aanbieders of als normale burgers te gedragen, maar door op hetzelfde niveau mee te discussiëren als zorgprofessionals en gemeenteambtenaren.

Deze onverwachte groep van commercieel ingestelde professionals is daarom belangrijk voor ons begrip van de netwerkstaat. Dat is niet alleen het geval vanwege hun aanwezigheid in dit specifieke LinkedInnetwerk, maar vooral omdat ze de problematische praktijk laten zien van een netwerkstaat. Een flexibel netwerk, zoals dat van de geanalyseerde open LinkedIngroepen, breidt zich constant uit en krimpt in naarmate meer of minder mensen de behoefte hebben om te discussiëren. Op LinkedIn gebeurt dat door mensen vrijblijvend aan discussies te laten participeren. Het netwerk zelf heeft echter geen sturende factor, wat betekent dat de discussies geen einde kennen en niet op een conclusie aansturen. Vanuit de discussies zelf wordt daarom geen actie ondernomen om daadwerkelijk invloed uit te oefenen op beleid. Het is dan ook ingewikkeld om te bepalen op welke manier invloed of macht wordt uitgedragen in een netwerkstaat. Deze vraag is echter wel essentieel om tot een dieper begrip te komen van de werking van de netwerkstaat en verdient daarom aandacht in toekomstige studies.

Toch heeft de communicatie die plaatsvindt in open LinkedIn-groepen een belangrijke waarde. Voor mensen uit verschillende sectoren is het een uniek open platform waarop ze serieus met elkaar in overleg kunnen treden. Er mogen dan geen definitieve conclusies kunnen worden getrokken uit de discussies, maar ze zijn zeker een laagdrempelige manier om lichte intergemeentelijke samenwerking te stimuleren. Door vrijblijvend, maar wel op een professionele wijze met elkaar in gesprek te treden komen gemeenteambtenaren en zorgprofessionals in contact met mensen die via traditionele wegen niet zomaar bij hen in de buurt komen. Ze delen vooral progressieve ideeën met elkaar, waarin samenwerking centraal staat. Door met elkaar in discussie te treden verbinden ze de idealen van de decentralisaties aan de dagelijkse praktijk. Nu intergemeentelijke samenwerking een belangrijk thema is dankzij de decentralisaties, is het daarom van belang ook informele en laagdrempelige communicatiemiddelen als LinkedIn te beschouwen als een vorm van zeer lichte samenwerking.

Met diezelfde reden moeten we LinkedIn ook beschouwen als een vormgever van de netwerkstaat, ondanks de problematiek van de vraag 'wie heeft invloed?'. De netwerkstaat is een transformatieproces en LinkedIn is slechts één van de mogelijke platformen waarop dat proces te volgen is. De vorm van de netwerkstaat in de specifieke context van open LinkedIn-groepen is die van een ongeleid, open en professioneel netwerk waarin serieus over de decentralisaties wordt gediscussieerd, maar waar niet direct beleidsveranderingen uit komen rollen. Het is aannemelijk dat er andere platformen zijn met unieke karakteristieken die weer op een andere manier vorm geven aan de netwerkstaat. Deze platformen moeten worden geïdentificeerd en bestudeerd. Misschien werken gesloten LinkedIn-groepen bijvoorbeeld al heel anders dan de open discussies die ik hier heb geanalyseerd.

De netwerkstaat is dan ook ingewikkeld en zal niet door één platform of vergaderzaal uitdrukking krijgen. Om de netwerkstaat te begrijpen zullen we open moeten staan voor onverwachte actoren en platformen en deze moeten waarderen op basis van meer dan alleen hun formele functie in de vormgeving van beleid.

Bibliografie

Wetenschappelijke bronnen

Archambault, Anne, en Jonathan Grudin. 2012. "A Longitudinal Study of Facebook, LinkedIn, & Twitter Use". In *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 2741–50. CHI '12. New York, NY, USA: ACM. doi:10.1145/2207676.2208671.

- Berlo, Davied van. 2012. *Wij, de overheid: Cocreatie in de netwerksamenleving*. Geraadpleegd op 26 juli 2014.
<http://www.davied.dds.nl/boeken/wijdeoverheid.pdf>.
- Boogers, Marcel, en Pieter Tops. 2005. "Externe effecten van dualisering". *Bestuurswetenschappen* 5: 388–405.
- Boutellier, Hans. 2011. "Verbinden door controle". Geraadpleegd op 26 juli 2014.
http://www.forumstandaardisatie.nl/fileadmin/os/publicaties/01.7_Boutellier.pdf.
- Castells, Manuel. 2002. "Local and Global: Cities in the Network Society". *Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie* 93 (5): 548–58.
doi:10.1111/1467-9663.00225.
- . 2009. *Communication power*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
- . 2010a. *The power of identity*. 2nd ed., with a new preface. The information age: economy, society, and culture. Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- . 2010b. *The rise of the network society*. 2nd ed., with a new pref. The information age : economy, society, and culture, v. 1. Chichester, West Sussex ; Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Castenmiller, Peter. 2009. "Dunken en driepunters: Intergemeentelijke samenwerking en bestuurskracht in Nederland". *Res Publica* 3: 333–50.
- Dijk, Jan A.G.M. van. 1999. "The One-Dimensional Network Society of Manuel Castells". *New Media & Society* 1: 127–38.
- Dijken, Koos van, en Ard Schilder. 2014. "Handreiking Regionale Samenwerking Sociaal Domein". Geraadpleegd op 1 juni 2014.
http://www.hetccv.hosting.onehippo.com/binaries/content/assets/ccv/instrumenten/regionale-samenwerking/handreiking_regionale_samenwerking_sociale_domein.pdf.
- Dool, Leon van den, en Linze Schaap. 2014. "Intergemeentelijke samenwerking: Het kan ook licht. Een verkenning van lichte vormen van intergemeentelijke samenwerking". *Bestuurskunde* 23 (1): 65–76.

- Frissen, Valerie, Mildo van Staden, Noor Huijboom, Bas Kotterink, Sanne Huveneers, Madelon Kuipers, en Gabriela Bodea. 2008. *Naar een "User Generated State"? De impact van nieuwe media voor overheid en openbaar bestuur*. TNO / Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Geraadpleegd op 26 juli 2014.
<http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/rapporten/2008/03/25/naar-een-user-generated-state-de-impact-van-nieuwe-media-voor-overheid-en-openbaar-bestuur/rapport-naareusergeneratedstatedeimpactvannieuwemediavooreverheidenopenbaarbestuur.pdf>.
- Giddens, Anthony. 1981. *A contemporary critique of historical materialism*. Berkeley: University of California Press.
- Graaf, G. de, en A. Meijer. 2013. "De nieuwe netwerksamenleving en openbaar bestuur. Wat Landsmeer ons leert over onze bestuurlijke toekomst".
<http://dare.uvu.vu.nl/handle/1871/49030>.
- Howison, James, Andrea Wiggins, en Kevin Crowston. 2011. "Validity Issues in the Use of Social Network Analysis with Digital Trace Data". *Journal of the Association for Information Systems* 12 (12): 767–97.
- Jacomy, Mathieu, Sebastien Heymann, Tommaso Venturini, en Mathieu Bastian. 2012. "ForceAtlas2, A Continuous Graph Layout Algorithm for Handy Network Visualization". Geraadpleegd op 26 juli 2014.
http://www.medialab.sciences-po.fr/publications/Jacomy_Heymann_Venturini-Force_Atlas2.pdf.
- Korsten, A. F. A., L. Schaepkens, en L.J.M.J. Sonnenschein. 2004. *Shared services: nieuwe vormen van krachtenbundeling bij gemeenten*. Den Haag: InAxis The Hague. Geraadpleegd op 15 juni 2014.
<http://www.amtelijkefusie.nl/wp-content/uploads/2013/12/Korsten-e.a.-Shared-Services-Nieuwe-vormen-van-krachtenbundeling-bij-gemeenten-2004.pdf>.

- Papacharissi, Zizi. 2009. "The Virtual Geographies of Social Networks: A Comparative Analysis of Facebook, LinkedIn and ASmallWorld". *New Media & Society* 11 (1-2): 199–220. doi:10.1177/1461444808099577.
- Pleijter, Alexander Rijk Johannes. 2006. *Typen en logica van kwalitatieve inhoudsanalyse in de communicatiewetenschap*. Ubbergen: Tandem Felix. Geraadpleegd op 16 juni 2014. <http://dare.ubn.kun.nl/handle/2066/56967>.
- Scott, John. 1988. "Social network analysis: A Handbook". *Sociology* 22 (1): 109–27.
- Skeels, Meredith M., en Jonathan Grudin. 2009. "When social networks cross boundaries: a case study of workplace use of facebook and linkedin". In *Proceedings of the ACM 2009 international conference on Supporting group work*, 95–104. Geraadpleegd op 4 mei 2014. <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=1531689>.
- Slot, Hanke Bruins, Maarten Groene, Saskia Pekelharing, Igno Pröpper, Hans Kessens, en Ester Weststeijn. 2014. "Trendstudie – Samenwerking decentrale overheden". Geraadpleegd op 1 juni 2014. <http://werkcafe.sharedservicesbijdeoverheid.nl/resources/uploads/files/Trendstudie%20Samenwerking%20Decentrale%20Overheden.pdf>.
- Thew, David. 2008. "LinkedIn—a user’s perspective Using new channels for effective business networking". *Business information review* 25 (2): 87–90.
- Zwaan, Laurens. 2005. *Intergemeentelijke samenwerking in nieuw perspectief*. Leeuwendaal, Den Haag. Geraadpleegd op 4 mei 2014. <http://www.sharedservicesbijdeoverheid.nl/resources/uploads/files/Intergemeentelijke%20samenwerking%20in%20nieuw%20perspectief.pdf>.

Niet-wetenschappelijke bronnen

- LinkedIn. 2014. "Gebruikersovereenkomst". Geraadpleegd op 31 mei 2014. <https://www.linkedin.com/legal/user-agreement>.
- Rijksoverheid. 2014. "Decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten". Geraadpleegd op 31 mei 2014.

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/decentralisatie-van-overheidstaken-naar-gemeenten>.

VNG. 2014. "Decentralisaties in social media". Geraadpleegd op 26 juni 2014.

<http://www.vng.nl/vereniging/belangenbehartiging/decentralisaties-in-social-media>.

Bijlagen

Bijlage A: zoektermen

Zoektermen voor het vinden van open groepen

gemeente OR gemeenten OR gemeentelijk OR gemeentelijke OR "local government" OR "lokale overheid" OR "lokaal bestuur" OR "lokaal beleid" OR dienstverlening OR ambtenaar OR ambtenaren OR VNG OR "maatschappelijke ondersteuning" OR wmo OR jeugdwet OR jeugdzorg OR participatiewet OR re-integratie OR zorg OR decentralisatie OR decentralisaties OR decentralisering OR decentralisingen OR gedecentraliseerd OR overheveling OR overhevelingen OR overgeheveld OR transitie OR transities OR "sociaal domein" OR "sociale domein" OR "sociale wijkteams" OR "sociaal buurtteam" OR "sociale buurtteams" OR wijkgericht OR "wijk gericht" OR wijkgerichte OR "wijk gerichte" OR buurtgericht OR "buurt gericht" OR buurtgerichte OR "buurt gerichte" OR keukentafelgesprek OR "keukentafel gesprek" OR keukentafelgesprekken OR "keukentafel gesprekken" OR zelfredzaam OR "zelf redzaam" OR zelfredzame OR "zelf redzame" OR zelfredzaamheid OR "zelf redzaamheid" OR samenredzaam OR "samen redzaam" OR samenredzame OR "samen redzame" OR samenredzaamheid OR "samen redzaamheid" OR redzaam OR redzaamheid OR participatie OR burgerparticipatie OR "burger participatie" OR "eigen kracht" OR "eigen verantwoordelijkheid" OR ((dichtbij OR "dicht bij" OR "dichter bij")) AND (inwoner OR inwoners OR burger OR burgers)) OR maatwerk OR "op maat" OR integraal OR integrale OR ontschotting OR ontschotten

Zoektermen voor het vinden van mogelijk relevante discussies in de dataset

Dit is een deel van de Python-code die ik heb gebruikt voor het samenstellen van een langere regular expression:

```
regex_algemeen =
re.compile(r'decentra|jeugdwet|participatiewet|socia[(le)(al)]
domein|transitie', re.I)
```

```
regex_wmo = re.compile(r'wmo|jeugdzorg', re.I)
regex_2015 = re.compile(r'(?<!\d)2015(?!\d)', re.I)
regex_zorg = re.compile(r'zorg', re.I)
regex_gemeente = re.compile(r'gemeente', re.I)
regex_vacature = re.compile(r'vacature', re.I)
new_results = []
```

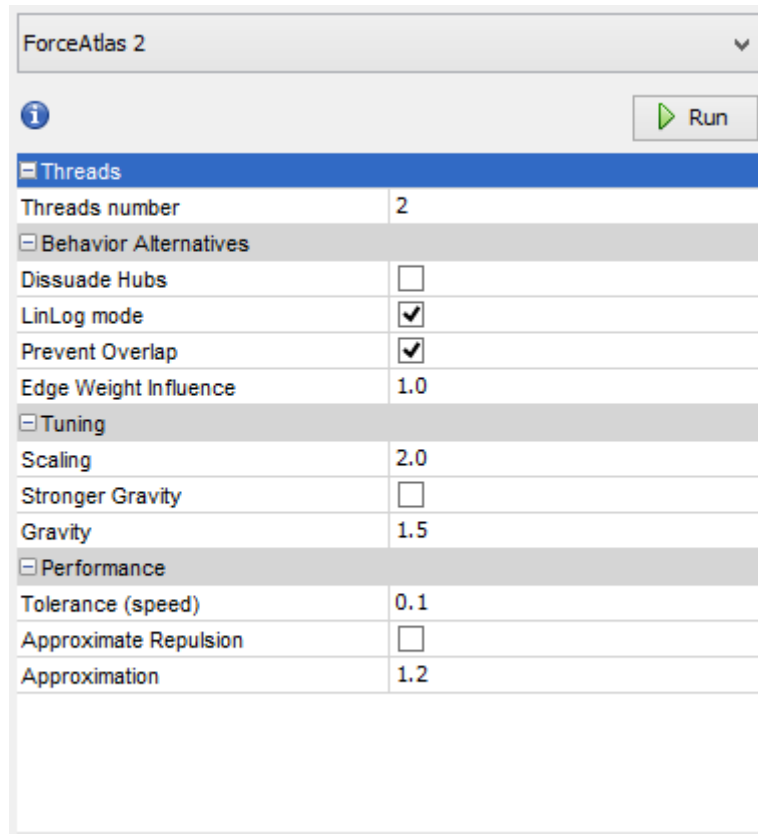
```
[...]
```

```
regex_algemeen.search(str(post)) or (regex_wmo.search(str(post)) and
regex_2015.search(str(post))) or (regex_zorg.search(str(post)) and
regex_gemeente.search(str(post)) and regex_2015.search(str(post)))) and
not regex_vacature.search(str(post))
```

De code betekent: zoek in elke post naar 'algemeen' (algemene termen als 'decentralisatie', 'jeugdwet' of 'transitie'), of naar 'wmo' en '2015', of naar 'zorg', 'gemeente' en '2015'. Als aan één van deze voorwaarden wordt voldaan, wordt de post gemarkeerd als relevant. Een uitzondering is als het woord 'vacature' in de post staat, in dat geval wordt de post genegeerd om de dataset schoner te houden.

Bijlage B: Gephi-instellingen

Instellingen algoritme

ForceAtlas 2	
<input type="button" value="i"/> <input type="button" value="▶ Run"/>	
Threads	
Threads number	2
Behavior Alternatives	
Dissuade Hubs	☐
LinLog mode	☒
Prevent Overlap	☒
Edge Weight Influence	1.0
Tuning	
Scaling	2.0
Stronger Gravity	☐
Gravity	1.5
Performance	
Tolerance (speed)	0.1
Approximate Repulsion	☐
Approximation	1.2

Instellingen voor het ForceAtlas 2 algoritme.

De instellingen die de uiteindelijke visualisatie beïnvloeden zijn:

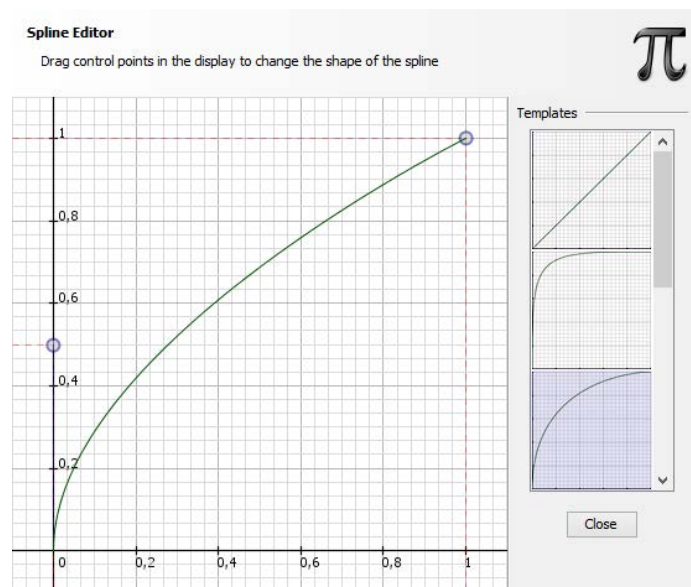
- **LinLog mode.** Deze heb ik aangezet en zorgt ervoor dat clusters dichter naar elkaar toe worden getrokken. Zo zijn clusters van mensen en discussies beter zichtbaar.
- **Prevent Overlap.** Deze heb ik aangezet om ervoor te zorgen dat nodes elkaar niet overlappen voor meer leesbaarheid.
- **Edge Weight Influence.** Deze staat op de standaardinstelling en bepaalt hoe nodes reageren op de 'edge weight', dus hoe vaak iemand heeft gereageerd op een discussie.
- **Scaling.** Ook hier heb ik de standaardinstelling gebruikt. Een hoger getal zorgt ervoor dat de grafiek verder uitdijt.
- **Stronger Gravity.** Deze knop staat uit. Als deze aan had gestaan, was de 'zwaartekracht' van de grafiek zo ver verhoogd dat hij implodeert.
- **Gravity.** Dit is de meer genuanceerde manier om de zwaartekracht te vergroten. Door de zwaartekracht te vergroten dijt de grafiek minder ver uit.

Ik heb deze instelling verhoogd van 1 naar 1,5, zodat de visualisatie compacter is.

- **Approximate Repulsion.** Dit is een functie die het verwerken van grote grafieken optimaliseert (Jacomy e.a. 2012, 11). Ik werk met een vrij klein netwerk (voor Gephi-standaarden), dus deze functie is niet nodig. De 'Approximation', die eronder staat, is dus ook niet van toepassing.

Instellingen 'spline'

Het is echter niet zo dat personen lineair groter worden weergegeven naarmate ze meer berichten hebben verstuurd. Er zijn namelijk een aantal personen die veel meer berichten hebben verstuurd dan de rest, waardoor zij de enige zichtbare nodes zouden zijn in de grafiek als hun grootte lineair bepaald zou zijn. Daarentegen heb ik ervoor gekozen de node-grootte voor minder actieve personen relatief te vergroten. In Gephi kan dat door de 'spline' aan te passen, zoals weergegeven in de afbeelding hieronder.

De 'Spline Editor' in Gephi met de door mij aangepaste instelling (de bol op de y-as). De x-as geeft het relatieve aantal verbindingen van de nodes weer (0 is de node met de minste verbindingen, 1 is de node met de meeste verbindingen) en de y-as geeft weer hoe groot een node met een bepaald aantal verbindingen moet zijn.

De spline gaat uit van de minimale grootte van een node die door de gebruiker is ingesteld (in dit geval 1) en de maximale grootte (in dit geval 80). De grootste node is dus altijd 80 keer zo groot als de kleinste node. Normaal gesproken is een node die twee keer zo weinig verbindingen heeft als de grootste node ook twee keer zo klein, maar dat is hier dus aangepast. In de grafiek is te zien dat iemand die twee keer zo

weinig berichten heeft verstuurd als de grootste node (0,5 op de x-as) niet een grootte heeft van $0,5 * 80 = 40$, maar van (ongeveer) $0,68 * 80 \approx 54,4$. Dit verschil tussen een lineaire spline en die van de afbeelding hierboven is relatief groter voor personen die minder berichten hebben verstuurd, zodat ook zij in de grafiek te zien zijn. Deze spline-instellingen zijn gebruikt voor beide netwerkvisualisaties in de analyse.

Bijlage C: coderingsmatrix

		Stijl											Onderwerp					
		Anecdote	Commentaar	Discussie of stelling	Discussie of stelling (niet inhoudelijk)	Ervaring delen	Informatie-uitwisseling	Kritiek	Planning	Tips	Vraag	Zelfpromotie	Beleid gemeente	Beleid Rijksoverheid	Beleid VNG/KING	Dagelijkse hulpverlening	Ethisch vraagstuk	Professioneel vraagstuk
Sector	Advies	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
	Belangengroep	0	4	15	0	5	11	2	0	2	0	0	17	1	3	1	4	11
	Commerciële ondersteuning	1	9	43	0	2	8	3	0	2	5	6	21	2	4	5	2	31
	Gemeente	1	5	28	3	3	6	3	0	1	5	0	14	1	1	11	11	14
	ICT-leverancier	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4
	NGO of Non-profit	0	4	13	0	2	1	0	0	0	0	0	3	1	0	14	1	0
	Niet-commerciële ondersteuning	0	0	3	0	0	4	0	0	1	1	0	1	0	0	1	1	5
	Onbekend	0	0	7	0	1	3	1	1	0	0	0	5	0	1	0	1	2
	Onderwijs	0	1	3	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0
	Overig	0	2	7	0	1	2	1	0	1	1	0	3	1	0	5	1	4
	Provincie	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
	Redactie of uitgeverij	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Rijksoverheid	0	0	3	0	1	1	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	2	
Zorg	0	9	32	4	6	8	4	0	3	2	0	17	1	1	29	2	10	
Cluster	Boven	0	9	43	0	4	11	1	0	2	10	5	10	0	5	1	0	56
	Midden	1	17	65	5	7	15	4	0	5	1	0	35	3	0	57	0	5
	Onder	1	11	51	2	11	20	11	1	3	4	1	46	5	5	10	23	23
Lengte	Lang	2	29	140	5	19	31	13	0	10	12	5	67	3	9	61	23	75
	Kort	0	8	19	2	3	15	3	1	0	3	1	24	5	1	7	0	9